Prinsessan till Björkeberga.

LIUS & HERTZBERG.

UNIV. BIBLIOTH.
* 1909 *
HELSINGFORS

TROLLEN OCH SAGORNA · I

PRINSESSAN TILL BJÖRKEBERGA

AF

JULIA STADIUS

HESINGFORS
FÖRLAGSAKTIEBOLAGET HELIOS
1907

HELSINGFORS
AKTIEBOLAGET LILIUS & HERTZBERG
1907

Signe vill skriva en saga.

Signe sitter i barnkammarn vid bordet med ett rent skrivpappersark framför sig och en nyformerad blyertspenna i handen. Hon funderar. Signe är en pigg, liten flicka om tolv år. Hon kan vanligtvis sina läxor och försöker hålla sin bokhylla i ordning. Dockkammarn i knuten är också ganska snygg. Men Signe leker inte nu mera så ofta med dockorna. Hon har annat att tänka på. Hon vill skriva sagor. Signe är förtjust i sagor. Hon kan läsa om och om sina sagoböcker. Allra roligast äro dock de sagor som farmor berättar. Farmors sagor äro alldeles splitternya och ha ej stått i någon sagobok. Det är så att farmor själv hittar på sina sagor. Varför skulle då inte Signe göra detsamma? Hon har

redan länge funderat på den saken, och nu har hon beslutit att försöka. Det kan väl inte vara så svårt, tycker Signe. Hon har redan funderat en lång stund, men ännu har hon inte hittat på någonting. Hon vet inte ens vad hennes saga skall heta. Det är ändå det allra viktigaste.

Skall hon skriva en saga om »den förtrollade prinsen», »den trogna Pompe» eller »lilla Rosas äventyr». Den ena minuten går efter den andra, men allt ligger pappret lika rent och blankt.

— Det är då märkvärdigt, tänker Signe — det går inte. Jag hittar på ingenting, och för farmor går det som en dans att hitta på sagor. Undrar huru det kommer sig till. Tänk om jag skulle fråga huru farmor bär sig åt. Jo, det gör jag!

Signe lämnar papper och penna på bordet och kilar upp för trappan till vindskammaren, där farmor bor.

Signes farmor är inte så alltför gammal. Men hon är sedan många år lam i benen, och Signe har aldrig sett henne annorlunda än sittande i sin rullstol, och har svårt att förstå, huru farmor ändå kan vara så glad. Hon tycks aldrig ha

tråkigt, utan hälsar alltid så glatt, när någon tittar upp till henne, och kan till och med muntra upp andra, som äro bedrövade, och goda råd har hon alltid till hands, när det behöves.

— »Kommer du äntligen, hoppetossan min!» ropar farmor glatt, då Signe gläntar på dörren.

— »Vill du höra en saga?»

— »Nej, farmor snälla, den här gången kommer jag inte för att höra på sagor, utan för att be dig hjälpa mig med en sak», säger Signe med viktig min.

— »Vad i all världen är det då?» frågar farmor.

— »Jo ser du farmor, det är så, att jag vill skriva en saga, alldeles själv, allena, men jag kan rakt inte hitta på någon. Vill du inte, kära, lilla, rara farmor, berätta huru du bär dig åt för att dikta sagor. Jag menar inte att du skall berätta för mig en hel saga färdig, du skall bara lära mig konsten, förstår du?» Signe ser förväntansfullt på sin farmor.

— »Jag förstår nog», säger farmor.

— »Du vill sätta ihop en saga, men du kan inte. Ja — inte kan jag heller.»

— »Nå men farmor, huru kan du säga så? Du har ju berättat för mig en hel massa sagor, och dem har du alla satt ihop själv, det vet jag. Och nu säger du att du inte kan.» Signe ser mycket misstrogen ut.

— »Det är nog sant att jag berättar sagor, Signe lilla, men inte är det jag, som sätter ihop dem. Jag skall anförtro dig en hemlighet. Det är sagotrollen, som hämta till mig sagor». Farmor viskar detta helt tyst i Signes öra.

— »Nej, men vad säger du, farmor! Är det riktigt sant?» Signes blå ögon bli stora av förvåning.

— »Komma trollen till dig med sagor? Varifrån komma de då? Finnas de här i rummet?»

— »Ja, bevars! De äro så små och behändiga att de få rum var som helst. Bland böckerna i bokskåpet, bakom väggspegeln och soffdynan, bland blomsterkrukorna och i gardinvecken, under lampskärmen och i blomvasen, ja, i självaste sykorgen och arbetspåsen. De finnas och bo överallt både ute och inne. Man vet aldrig var man har dem. Många av dem ha vingar och flyga i

en blink jorden runt, ja, ända upp till stjärnorna, och därifrån komma de med de vackraste sagorna.»

— »Men huru i all världen har jag aldrig sett dem? Huru komma de in till dig, farmor, utan att någon ser dem?»

— »Om sommaren komma de in genom de öppna fönstren med fjärlar och sländor, smyga sig in med solstrålarna och flyga in med vinden. Om vintern krypa de genom nyckelhålet eller ventilen, eller kila in i brevlådan, när brevbäraren gläntar på luckan. För resten bo ju många av dem härinne. Men det är inte alla, som kunna se tomtar och troll, skall jag säga.»

— »Finnas de verkligen här inne just nu, farmor?» Signe smyger sig närmare farmor och ser sig forskande omkring.

— »Man kan aldrig så noga veta», menar farmor hemlighetsfullt. »Bara inte några hålla till där borta i vrån mellan Topelii byst och hyllan med fotografier och småsaker. De ha gott sällskap där.»

— »Så underligt, så märkvärdigt!» Signe stirrar in i den skumma vrån, där hyllan och bysten

stå, och tycker rent av att farbror Z. T. småler mot henne.

— »Men finns det då verkligen tomtar och troll, farmor? Mamma säger att sådant endast finns i sagorna, och så säger också skolfröken.»

— »Mamma och skolfröken ha rätt. Tomtar och troll finnas endast i sagorna. Men det är ju fråga om sagor nu, vet jag. Jag skall berätta något för dig, lilla Signe. I naturen, i livet, i alla de saker och ting vi se omkring oss, finns det gömt något hemlighetsfullt och underbart, som man ej kan se med vanliga ögon. Men det finns en skild sort glasögon, med vilka man kan se detta. Då man ser med de ögonen, är det som finge allting liv och talade till en, och man kan i de enklaste saker se något märkvärdigt och underbart. Allt i naturen och livet, ja, de döda tingen kunna berätta något vackert, roligt och rörande, blott man har öga och sinne att se och förnimma det. Blomman vid åkerrenen, vindflöjeln på taket, tuppen på sophögen, bäcken i skogen, sopkvasten i vrån, sommarskyn och snöflingan kunna gömma en saga, om man förstår

att leta fram den. Människorna kalla detta fantasi, men jag kallar det sagotroll, ty det liksom trollar fram för mig allt det underbara, som sedan blir en saga. Men, som jag sade, det fordras en skild sort ögon för att se och locka fram trollen.»

— »Aha, nu förstår jag. Det är du själv, farmor, som lockar fram trollen, och så komma de till dig med sagor.»

— »Ja visst, annars skulle jag inte kunna berätta sagor. Jag skall säga dig något Signe. Huru tycker du jag skulle få tiden att gå här i min ensamhet, om ej de kära, små sagotrollen hölle mig sällskap. Men nu har jag aldrig ledsamt. Så snart jag är ensam och ej läser eller skriver, har jag hela sagosällskapet omkring mig. Och medan jag stickar, stoppar eller syr, trolla de fram för mig sagovärldens alla härligheter, och då kan du förstå att jag inte just kan ha tråkigt. Därför håller jag också af mina troll och skulle ej vilja vara dem förutan.»

— »Ack, farmor, vad du är lycklig! Jag ville gärna vara utan ben, om jag fick vara i ditt ställe. Men kära, snälla farmor, efter du är så bekant

med sagotomtarna, kunde du inte be dem trolla åt mig en saga?»

— »Det vet jag verkligen inte», säger farmor eftertänksamt. »Sagotomtarna låta inte skicka sig. Men de komma nog själva till dem som hålla av dem.»

— »Jag håller förskräckligt mycket af dem, farmor, det vet du nog. Men huru skola de få veta det?»

— »Det känna de på sig, flicka lilla. Förakta inte någonting av det du ser omkring dig, Signe, huru anspråkslöst det än må vara; man kan aldrig veta var ett litet sagotroll kan vara gömt och kan lockas fram, om man ser på det med kärleksfulla ögon. Se med uppmärksamma och vänliga ögon, med kärlekens glasögon på livet och världen och allt skapat, barnet mitt, så kan det hända att sagotrollen också komma till dig.»

— »Ack, vad det vore förtjusande roligt! Tänk om de komma i kväll. Jag måste skynda mig ned, så att jag sitter färdig vid bordet och strax kan skriva, när de komma. God natt, älskade farmor! Tack för att du berättade om sagotrollen;

Jag skall nog hålla av dem och locka dem till mig. Jag skall se på dem så vänligt, så vänligt, lika vänligt som på dig.» Signe slog båda armarna om farmors hals och kramade henne duktigt.

— »God natt, lilla yrhätta. Sitt inte uppe och vänta på sagotomtarna, utan gå till sängs i vanlig tid. Trollen komma ändå alltid, när man minst väntar dem.»

Sagotrollen komma till Signe.

Då Signe kom in i barnkammarn, såg hon med helt andra ögon på alla sina välbekanta saker. Byrån med den lilla toaletten, dockskåpet, bokhyllan, etagèren med vykortalbumet och alla småsakerna och bordet, där det rena pappersarket och den nyformerade pennan lågo och väntade på sagan. Hon såg på skolväskan, som hängde på väggen, och läseordningen där bredvid, och hon tyckte att allt såg så ovanligt och intressant ut. Hon kunde ju aldrig veta om ej en liten sagotomte gömde sig någonstädes.

Vad skulle hon nu taga sig till? Hon hade alls ingen lust att tänka på sagan, då hon i alla fall inte kunde hitta på någonting, förrän trollen kommo till hennes hjälp, och dem skulle hon ej vänta på, hade farmor sagt. Hon började kläda av sina dockor och lade dem till sängs. De hade en tid varit alldeles försummade. Signe hade nästan beslutit att aldrig mera leka med dockor, men i afton var hon riktigt vänlig mot dem. Hon liksom kände, att det fans något samband mellan trollen och dockorna.

När Lisa, Maja, Pelle och lilla Sissi voro nedbäddade, var det tid att äta kvällsvard, och sedan kröp Signe beskedligt i säng. Hon ville i allt göra, som farmor hade sagt; det trodde hon att trollen skulle tycka om.

Men Signe kunde inte somna. Hon låg och tänkte på sagotrollen. Månen sken in genom fönstret och kastade en bred strimma över golvet, lyste på skolväskan och på kakelugnskransen, där några små dockor och prydnadssaker stodo, och på Signes lilla gitarr, som låg på en stol. Bäst det var hon tittade på en liten pors-

linstomte, som hon hade fått till julklapp av farmor, tyckte hon tomten började röra på sig, och innan hon visste ordet av, hade han hoppat ned, trippat över golvet och satt sig mitt i månstrimman med benen i kors under sig.

— »God afton, god kväll», sade tomten.

— »God afton», sade Signe, — »är du ett sagotroll du?»

— »Vad skulle jag väl annars vara. Jag är sagotrollens tomtekung.»

— »Verkligen! Åh så roligt! Då skaffar du visst åt mig en saga, som jag själv skall skriva.»

— »Det kan allt hända det», menade tomten. »Jag brukar visst inte passa upp vem som helst med sagor, men dig tycker jag om. Jag har ofta tittat på dig från farmors sagovrå, ty där är jag som hemma.»

— »Vad, är du då inte min egen, lilla porslinstomte från kakelugnskransen?»

— »Porslinstomten står på sin plats, kan du väl se. Han är min småkusin. Jag hörde uppe hos farmor, att du ville skrifva en saga, och då måste jag naturligtvis vara med, annars går det

inte. Jag kilade in hit, medan du var i matsalen och åt smörgås, och har stått en stund bakom den där lilla vasen och pratat med min kusin. Jag ville vänta tills dockorna hade somnat och allt blev tyst och stilla här inne. Om det skall språkas om sagor, så måste vi vara på tu man hand, ser du.»

Signe vände helt förvånad blicken mot kakelugnskransen. Jaha, där stod porslinstomten helt lugnt på sin plats och såg oskyldig ut, och i månstrimman på golvet satt den andra tomten, självaste tomtekungen, hade han sagt. Signe kände sig helt betagen av denna underbara händelse.

— »Nå, Signe, vad vill du ha för en saga? Skall den vara om människor eller djur eller blommor, om bondpojkar eller prinsar, om klokt eller dumt folk. Skall det vara en saga att skratta eller gråta åt? Säg bara ifrån! Jag har på lager.»

— »O, vad du är snäll!» sade Signe och satte sig helt ivrig upp i sängen. — »Vänta litet, låt mig fundera. Jo — jag vill skriva en saga om kungar och prinsessor och älvor och troll, om pojkar och hundar och blommor och fåglar och

kojor och slott och om främmande länder och äventyr. En saga, som är både rolig och hemsk, en riktigt lång och trevlig saga, och där skall vara bilder och visor, för jag tycker så mycket om bilder och visor.»

— »Håhå», sade tomtekungen, »du är inte nöjd med litet, du. Men en karl står vid sina ord och en tomte vid sina sagor. Vad jag lovat skall jag hålla. Nu måste jag bort för att sätta alla mina sagotroll i rörelse. Passa på, när de komma!» I det samma var tomten försvunnen, och Signe började redan tro att hon hade drömt alltsammans. Men då hörde hon ett skrammel i ventilen och in flög ett lustigt, litet troll, som såg ut som en sportunge. Han var klädd i sportkostym, hade skidor fastgjorda på ryggen, en resväska hängande vid sidan och ett paraply under armen.

— »God afton, god kväll», sade han, där han satt och balanserade på sänggaveln så gott han kunde. — »Jag hörde av sagokungen att Signe vill skrifva en saga om främmande länder och äventyr. Jag är sagotomtens resetroll och skall genast skynda i väg för att skaffa sagan. Men säg

först om det skall vara en saga från öster- eller västerlandet, från syd- eller nordpolen?»

Signe funderade. — »Jag tror jag vill ha en saga från nordpolen, det blir någonting nytt.»

— »Brrrr, det var kusligt», tyckte trollet. — »Och jag, som glömde vantarna hemma! Men stor sak, jag reder mig ändå. Jag har min luftballong bunden vid telefonstolpen här utanför och skall strax anträda min nordpolsresa. Men vänta mig inte alltför snart tillbaka. Vägen är lång, till och med för trollen. Adjö! Får jag hälsa isbjörnarna?» Vips försvann han genom ventilen.

— »Allra ödmjukaste tjänare, min nådigaste fröken», hörde Signe nu en mjuk röst läspa, och invid sängen stod en liten, sirlig herre, inte större än Signes minsta docka. Han var klädd i svarta silkesstrumpor, röd frack, vitt kräs och spetsmanschetter, hade en elfenbenskäpp i handen och en glasbit i ögonvrån och bugade sirligt med den fjäderprydda hatten i hand.

— »Vad i all världen är du för en liten, nätt figur», utbrast Signe skrattande.

— »Jag är inte någon liten figur», sade den

lille förnärmad. »Jag är sagotomtens ceremonimästartroll och kommer just från en bal hos prinsessan Venezuela. Jag fick af tomtekungen befallning att skaffa dig en saga om prinsar och prinsessor. Jag står till din tjänst. Ingen kan göra detta bättre än jag. Jag umgås blott med högförnämt folk, skall jag säga. Har dansat med själva älvdrottningen. Får jag lov att bjuda upp till en pas de Titania! Jag är ännu i danstagen.» Han tog några graciösa danssteg över golvet. Signe blef litet generad. Hon kunde verkligen inte dansa pas de Titania och så var hon ju inte balklädd just nu. Hon tackade därför hövligt och sade att hon inte hade lust att dansa, förrän sagan var färdig.

— »Allt huru min nådiga befaller», sade trollet i röda fracken. — »Jag skall genast kila i väg till trollslottet i skogen. Kanske du vill skriva sagan om prinsessan till Björkeberga, som tappade sin kantele i Kristallviken och återfick den på drömmarnas ö. Skall jag hämta den sagan?»

— »Ja, gör det, förtjusande lilla troll», sade Signe med strålande ögon. — Hon hann ej säga

något mera, ty i detsamma hördes ett buller bland blomkrukorna i fönstret, trollet i röda fracken försvann och ett det allra näpnaste lilla pyre, klätt i en sky av mångfärgat, glänsande stoff, kom flygande och slog sig ned mitt på Signes blommiga sängtäcke.

—» God afton, god kväll», sade trollet. — »Jag heter Narcissa Tulpana Linnea Förgätmigeja och är överträdgårdsmästarinna i sagotrollens blomstergårdar. Jag kan binda de alla vackraste sagobuketter och laga till de raraste sagosoppor. Skall det vara med jordgubbssylt eller hallonsaft?»

— »Sagosoppa tycker jag inte om», förklarade Signe — »men saft och sylt är gott. Men inte kan man få sagor av saft.»

— »Kan man inte?» tyckte trollet. »Det märks att du inte har reda på sagor. Jag kunde tala om en riktigt trevlig saga om jungfru Linnea, som miste sina röda kinder, för att prins Ljung inte lät henne dricka lingonsaft. Eller kanske du hellre vill ha sagan om riddar Blåklint och lilla Ziri? Beslut dig fort, så vi få börja, annars mister sagan sin doft.»

— »Ja ja, låt oss börja», sade Signe ivrigt. — »Men först skall jag stiga upp och ta papper och penna, så att jag kan skriva upp sagan.»

— »Det är onödigt, här finns den som skriver! Tag är sagotomtens skrivartroll», sade en förtjusande liten figur, som satt i månskenet på Signes bord med pappret framför sig och med en penna, stor som en knappnål, i sin hand.

— »Men skall du inte också ha bilder till sagan?» frågade skrivartrollet.

— »Ja visst, naturligtvis vill jag ha bilder», sade Signe. — »Många bilder, vackra bilder!»

— »Hej! Hör hit du, sagokungens målartroll! Här skall målas!» ropade trollet från bordet.

Nu hördes en skräll. Locket till Signes färgskrin sprang upp, och ett litet artisttroll kröp ut med palett och pensel. Han ordnade färgkoppar och tuber på bordet, slog sig ned bredvid skrivartrollet, sade ingenting, men såg mycket viktig och intresserad ut.

— »Skall vi börja nu?» frågade Signe.

— Pling plang! ljöd det i detsamma. Det kom från Signes gitarr. — »Vill inte Signe också

ha visor i sin saga?» frågade en melodisk stämma.

— »Jag tyckte tomtekungen talade om det.»

— »Ja, ja, det är sant. Jag vill ha både visor och bilder. Men vem är det som frågar?»

— »Det är bara lilla Liberta Mandolinata. Jag är fången här i din gitarr och kan inte komma ut. Men jag kan en massa visor. Kom och knäpp på strängarna, så skall jag sjunga, så det står härliga till.»

— »Det skall jag visst göra», tyckte Signe och ämnade redan hoppa ur sängen. — »Men huru har du kommit in i min gitarr? Säg det först!»

Nu blandade sig artisttrollet i saken. — »Det är en lång historia. Den får du höra en annan gång. Nu ha vi ej tid att höra på Liberta. Få vi inte börja med din saga nu, så torka mina färger och det blir inga bilder av.»

— »Börja på då!» kommenderade Signe. »Jag får väl höra visorna en annan gång.»

— »Hallå hoj! Vad är det fråga om! Vänta litet!» hördes någon skråla utanför, och in genom nyckelhålet trängde sig ännu ett litet troll och damp ned på golvet där månen sken som klarast.

— »God afton, god kväll allesamman,» sade han och nickade till höger och vänster. — »Tänkte ni börja på med sagan utan mig? Nej pass, det låta ni bli med. Jag träffade just vår tomtekung, och han berättade att Signe ville skriva en saga om hundar, hästar och fåglar, och när det är fråga om de kära djuren, så måste jag ovillkorligen vara med.»

— »Vad är du då för ett troll?» frågade Signe, som tyckte det var tråkigt att inte sagan äntligen fick börja.

— »Jag är sagokungens djurskyddstroll och ordförande i den stora djurkongressen, som pågår som bäst. Jag höll just på med ett viktigt andragande, när kungen kom med bud om Signes saga. Ni må tro det blev en uppståndelse. Alla ville komma in i sagan. Berätta om oss! Berätta om oss! gnäggade hästarna, skällde hundarna, pepo fåglarna, surrade brömsar och bin, och fjärlar och sländor flaxade oroligt omkring mig. De ville också vara med. Jag skall nog berätta om er allesamman, sade jag. Men nu måste jag ge mig av, ty annars blir sagan färdig, innan jag hinner

fram, och huru går det då med er? Då blevo de lugna och läto mig resa. Jag kilade i väg och kom i grevens tid, ser jag. Ja, nu är det ingenting som hindrar oss att börja.»

— »Prinsessan till Björkeberga är också snart här med allt sitt sagofolk», sade ceremonimästartrollet och trippade med danssteg fram över golvet och gjorde en sirlig bugning för fröken Signe.

— »Nu börja vi!» sade skrivartrollet och satte sin knappnålspenna mot pappret.

— »Stopp, stopp, stopp!» hördes nu en befallande stämma. Den kom från sagokungen, som åter satt på golvet i månskensstrimman.

— »Vi kan inte börja med sagan förrän nordpolstrollet har återvänt från sin resa. Vi måste vänta på honom.»

— »Usch, så tråkigt!» sade Signe. »Vem vet när han kommer. Bäst att börja utan honom. Jag är så gruvligt nyfiken på min saga.»

— »Kommer aldrig i fråga», sade sagokungen myndigt. »Alla sagotrollen måste vara närvarande, om det skall bli en sådan saga som Signe vill ha.

Du ville ha en nordpolssaga och du skall få en. Som man kokar, får man supa. Vi vänta på resetrollet, därmed punkt.»

Signe var inte alls nöjd med uppskovet, men sagokungen såg så bestämd ut, att hon ej tordes protestera.

Sagotrollen fogade sig också helt beskedligt i kungens beslut.

Skrivartrollet stack pennan bakom örat och satte sig med benen i kors på Signes penntorkare. Målartrollet packade in sina koppar och tuber och kröp med pensel och palett i färgskrinet. Narcissa Tulpana Förgätmigeja försvann bakom blomsterkrukorna, och djurskyddstrollet kröp in i Signes skolväska.

— »Efter vi nu ha så god tid», sade ceremonimästartrollet, stack elfenbenskäppen under armen och tog glasbiten från ögonvrån — »så föreslår jag, med hans majestät kungens tillåtelse, att fröken Signe tar sig en lur. Det dröjer nog innan resetrollet är tillbaka. Jag skall ha den äran att väcka min nådiga, när det är tid att författa. Under tiden kilar jag med återbud till Björke-

berga-prinsessan, så hon ej besvärar sig hit onödigtvis.» Borta var han.

Sagokungen nickade bifall. Alla de små trollen vinkade från sina gömställen. »Pling plang! God natt, sov sött!» klang det från gitarren. — I morgon skall vi sjunga.

Signe kände sig verkligen trött efter allt det underbara hon hade upplevat. Hon nickade till tomtekungen, kastade slängkyssar till trollen, lade huvudet på dynan och somnade från alla sagor och troll.

Om nu trollet i röda fracken verkligen väckte Signe och hon författade sagan eller om trollen företogo sig att på egen hand koka i hop sagor, är och förblir en hemlighet mellan Signe och sagotrollen. Det enda man vet är att det inte blev en, utan många sagor. Det blev en hel sagosamling. Och trollen få stå för de sagoböckerna.

PRINSESSAN TILL BJÖRKEBERGA

I.

Vad tomtarna sågo.

Det var en gång ett slott som hette Björkeberga. Det låg på ett berg och var omgivet av björkar. Där fanns höga, uråldriga björkar med barkade stammar och yviga kronor, unga vitstammiga björkar, som käckt strävade uppåt, och hängbjörkar med mjuka, vajande grenar. På bergets sluttning låg slottsträdgården med fruktträd, bärbuskar, jordgubbsland och blomsterrabatter, och långt nere i dalsänkningen, där bäcken ringlade fram, sträckte sig rosenallén, där under sommaren de härligaste rosor doftade, mörkröda och skära, gula och vita; rosenallén mynnade ut i en liten paviljong omslingrad av klängrosor och omgiven

av en lövrik dunge, där sångfåglar höllo till och näktergalen lät höra sig om kvällarna. Bortom trädgården vidtog den kungliga parken med skuggrika gångar, sittplatser under lönn och lind och kringgärdad av en hög mur. Där bakom låg den vilda skogen.

På slottet Björkeberga bodde och regerade kung Tulipan med sin drottning Veronika. Kung Tulipan var en snäll kung, nästan för snäll och medgörlig, han hade svårt att säga nej till någon och ville inte ens göra en mask emot. Men morskade han upp sig och blev vred, så kunde han bli rent av rasande, och han straffade hårt, när han straffade.

Drottning Veronika var tyst och fåordig och gjorde inte mycket väsen av sig, men hon måtte ha varit mycket vis och förståndig, ty kungen rättade sig alltid efter hennes önskningar och gjorde henne till viljes. Han kunde allra minst säga nej till sin drottning. Kung Tulipan och drottning Veronika voro mycket lyckliga, men de saknade ändå något — de hade inga barn och önskade innerligt att få en arvinge.

En vacker dag blev denna önskan uppfylld. En liten prinsessa föddes på slottet Björkeberga. Nu skulle man tycka att kungen bort vara glad. Men det var han inte. Kungen hade velat få en prins. Kungar och kejsare vilja alltid ha prinsar. En prins skall ärva kronan och riket. Det duger inte en prinsessa till, tycka de. Det tyckte också kung Tulipan. Han var så misslynt att han inte ens brydde sig om att se den nyfödda prinsessan. »En flicka! — — Pytt! Lika gärna hade jag kunnat vara utan», tyckte kungen. Han gick ned i trädgården för att svalka sig efter missräkningen. När han kom fram till rosenallén, fick han ögonen på en härlig, vit ros, som just hade slagit ut, den första för sommaren. Kungen älskade blommor och i synnerhet rosor. Han blef så glad att han för ett ögonblick glömde sin förtret. Hans drottning skulle alltid ha den första rosen, som slog ut. Han bröt rosen, befriade den från taggar, gick med raska steg tillbaka till slottet och in till drottningen.

»Se här, min kära Veronika, skall du få sommarens första ros», sade kungen och sträckte fram rosen.

»O, så vackert! så förtjusande!» sade drottningen, där hon låg på sin kungliga paradsäng. »Den rosen skall du ge vår lilla nyfödda prinsessa. Hon är också en ros, som i dag har öppnat sina ögon mot ljuset, en liten levande ros. Giv henne den första rosen! Den skall bringa henne och oss lycka. Kanske vi en vacker dag få en arvprins. Vem vet.»

Kungen var inte riktigt med om saken. Men han kunde inte säga nej till drottningen. Han gick till den kungliga barnkammarn, som låg i en annan del af slottet.

Ceremonimästarn Arabeskenhjelm skyndade fram till kungen, han glömde alldeles sina vanliga krumbukter och bugningar och sade brådskande:

»Ers Majestät, hennes höghet prinsessan är sjuk. Livmedikusen säger att nöddop genast måste äga rum. Vi ha sökt Ers Majestät överallt för att få veta namnet, som prinsessan skall få.»

Kungen blev skrämd. »Låt mig se prinsessan», sade han. Då han kom fram till vaggan, stod livmedikusen Valerianus Chloroformus där

jämte överhovmästarinnan Kandelabra, sjuksköterskan Aspirina, hovapotekaren Vaselin, amman Mataklunka och hans högvördighet, hovpredikanten Chrysantemus.

»Vad fattas prinsessan?» frågade kungen.

»Prinsessan är mycket dålig», sade livmedikusen. »Hon var klen redan, när hon föddes. Vi ha försökt alla medel, men hon vill inte kvickna till. Hon ligger nu mellan heta krus, det är det enda man kan göra. Men jag tror ej att prinsessan överlever natten. Det är nog bäst att döpa henne nu strax. Vill Ers Majestät bestämma namnet? Hovpredikanten är redo.»

Kung Tulipan stod där alldeles handfallen. Han hade icke varit glad åt den nyfödda prinsessan, men nu kände han att han för ingen del ändå ville mista henne. Han såg ned på sitt lilla barn, som låg där med slutna ögon och det oändligt lilla ansiktet omslutet av den skära spetsmössan.

»Namnet, Ers Majestät, namnet, det brådskar, krafterna avtaga», manade livmedikusen.

»Stackars lilla prinsessa», sade kungen och

böjde sig ned över vaggan. Tag denna vita ros. Din mamma sände dig den. Hon sade att den skulle bringa dig och oss lycka. Hon sade att du var vår lilla vita ros. Ditt namn skall vara Rosavit.» Kungen lade den vita rosen på det rosafärgade sidentäcket.

Ceremonin var snart undanstökad.

»Sköt väl om henne» sade kungen. »Försök att rädda henne.»

»Vi skola hela natten vaka hos prinsessan, Ers Majestät», sade livmedikusen. »Men räddas kan hon blott genom ett under».

Kung Tulipan återvände nu till sina gemak och stängde in sig där. Han kände sig mycket olycklig och ångerköpt. Tänk, om Gud nu tog bort hans prinsessa, för att han knotat och varit otacksam. Märkvärdigt också att Gud så fort kunde läsa ens tankar. »Store Gud, inte tog du väl det för allvar, att jag lika gärna kunnat vara utan, när jag inte fick en prins. Det var ju bara i förargelsen jag tänkte så. Det kan du väl förstå, som är så vis och klok. Låt mig behålla prinsessan! Jag skall försöka vara nöjd utan prins,

tills du ger mig en. Det blir väl snart, kära Gud? Ja, måtte den vita rosen bringa oss och prinsessan lycka.» Med denna önskan och bön somnade kungen och sov gott hela natten.

Den natten sovo alla på slottet Björkeberga ovanligt gott. Drottning Veronika sov och drömde om sin lilla, levande ros. Hon visste inte att prinsessan var sjuk.

Livmedikusen Valerianus Chloroformus skulle vaka hela natten, det hade han lovat. Men huru det var, så kände han sig så besynnerligt tung i huvudet. »Passa på att inte flaskorna få kallna, fru överhovmästarinna, efter hon i alla fall vakar», sade han, satte sig till rätta i den bekväma vilstolen och sov snart, så att han snarkade. Överhovmästarinnan Kandelabra satt och lade patience. Men huru det var blevo hennes ögon så underligt dimmiga att hon inte mera kunde skilja en kung från en knekt.

»Hör på syster Aspirina», sade hon. »Passa på krusen och väck mig om någonting inträffar. Jag känner mig litet trött och skall vila en stund.» Därmed lade hon sig på soffan och sov snart tungt.

Syster Aspirina satt i gungstolen och läste i en andaktsbok. Hon höll sig vaken en god stund, ty hon var samvetsgrann och ville ingalunda somna. Men huru det var, så föllo hennes ögon till, och hon började nucka; med ens föll boken med en duns i golvet. Hon for förskräckt upp och gick fram till vaggan och kände på krusen. De voro ännu alldeles heta.

»Hör på, kära madam» sade hon till amman, som satt på en pall bredvid vaggan och stickade strumpa. »Jag sitter här i gungstolen och vakar, men om jag tillfälligtvis skulle slumra in, så väck mig när flaskorna kallna.» Hon hade knappt slagit sig ner i gungstolen och börjat läsa, förrän också hon sov.

Amman Mataklunka höll sig längsta tiden vaken. Men när hon hörde livmedikusens snarkningar och de andras tunga, jämna andedrag, blev också hon sömnig. Jag skall bara ett litet grand lägga ögonen till, tänkte hon. Flaskorna kallna nog inte så fort, och den lilla prinsessan sover gott, man hör ej ett knyst från henne. Hon sträckte ut sig på golvet bredvid vaggan med en

schal under hufvudet och somnade ögonblickligen. Nu sovo alla de, som skulle ha vård om prinsessan och passa på flaskorna. Men de kunde gärna sova. Prinsessan behövde varken krus, sköterskor eller doktorer. Den lilla prinsessan Rosavit var död. Men det visste ingen annan än tomtarna. Tomtarna voro mycket bestyrsamma den natten. De hade tultat fram ur alla vinklar och vrår, allt sedan den lilla prinsessan kom till världen, fast ingen hade sett dem, ty tomtarna äro för det mesta osynliga för människoögon. Under natten hade de sprungit fram och tillbaka mellan trädgården och barnkammarn, smugglat sömnens vallmodoft i livmedikusens snusdosa, bland överhovmästarinnans kort, i syster Aspirinas andaktsbok och på Mataklunkas strumpstickning. Sedan samlade de sig omkring prinsessans vagga och stodo där tysta och andäktiga, tills de sågo att livslågan hade slocknat och hon var död. Då försvunno de allesamman i ett huj.

Strax därpå var det som hade en kall fläkt dragit genom rummet, och in svävade en ljus gestalt åtföljd av en liten gumma. Den ljusa

gestalten ställde sig vid prinsessans vagga, den lilla gumman lyfte den döda prinsessan ur vaggan och lade ett levande barn, iklätt prinsessans lindor och mössa i vaggan. Den döda prinsessan svepte hon in i sin schal, och så försvunno gumman och den ljusa gestalten lika tyst och hemlighetsfullt som de hade kommit. Ingen hade sett dem, ingen visste det, ingen, utom tomtarna. De hade åter kilat in hack i häl efter gumman och stodo nu samlade omkring vaggan, tisslade och tasslade, nickade till varandra och sågo belåtna ut.

Då morgonsolens första strålar tittade in genom en springa i de skära barnkammargardinerna, vaknade barnet i vaggan och började skrika.

Livmedikusen, överhovmästarinnan, syster Aspirina och amman foro förskräckta upp ur sömnen och rusade till vaggan.

»Där ha vi det! krusen äro iskalla!» skrek livmedikusen förgrymmad. »Huru har ni skött edra åligganden, fru Kandelabra! Jag ålade ju er att passa på!»

»Ursäkta herr livmedikus. Jag blev litet trött och uppdrog åt syster Aspirina», stammade över-

hovmästarinnan. »Syster, syster, ni har väl inte sovit!»

»Endast ett ögonblick, fru Kandelabra. Men jag kände först på flaskorna och bad amman passa på«, urskuldade sig syster Aspirina.

»Huru har ni burit er åt, madam Mataklunka, som låtit flaskorna kallna!»

»Burit mig åt», puttrade amman, som hade tagit barnet ur vaggan. »Ni ser ju att jag väl skött om prinsessan, hon är ju frisk som en nötkärna. Hon behöver minsann inga heta krus, utan mjölkflaskor. Och mat skall hon få. Men se först på henne, herr livmedikus!»

»Hon ser verkligen ganska kry ut,» tyckte läkaren, och alla betraktade med förvåning det frodiga, vackra barnet, som ej alls liknade den svaga, eländiga lilla varelse, som föregående dag hade fått nöddop.

»Nog visste jag att heta krus äro undergörande, men att de äro det i så hög grad hade jag inte trott», menade livmedikusen och myste belåtet.

»Om det nu är krusen», invände överhov-

mästarinnan tvivlande. »Det ser snarare ut som ett under. Min patience gick ut i går, och då tänkte jag strax att — --»

»Prata inte skräp, fru Kandelabra. Jag må väl veta vad jag ordinerar», avbröt livmedikusen barskt. »Krusen ha naturligtvis åstadkommit detta under, det är klart. Men allas vår omsorgsfulla vård har naturligtvis bidragit därtill, det skall jag framhålla för kungen, därom äro vi ju alla ense», tillade han vänligare.

Ja, därom voro alla ense. De ingingo en tyst överenskommelse om att deras sömnsjuka den natten skulle förbli en hemlighet för alla.

Då kungen kom in i den kungliga barnkammarn, blev han förtjust att finna prinsessan så rask.

Livmedikusen började genast tala om de underbara flaskorna, Men kungen hörde inte på honom. Han tog prinsessan i sina armar och bar henne in till drottningen.

»Se här, kära Veronika, är vår lilla Sessa. Hon var litet sjuk i går, vi måste därför skynda att ge henne namn. Jag lade den vita rosen i hennes vagga och gav henne namnet Rosavit.

Jag tänkte det skulle bringa henne lycka. Och så var det. Se, så rask och frodig hon ser ut.»

Drottningen kysste den lilla flickan och var mycket glad. Hon visste ju inte att hennes egen lilla prinsessa var död och att de fått ett annat, främmande barn i stället. Det visste endast tomtarna, men de talade inte om det.

II.

Mor Hjälpagärna.

Då man gick ut genom Björkeberga parkgrinden och följde en gångstig ett gott stycke genom vilda skogen, kom man till ett skogstorp, som låg på en backsluttning nedåt sjön. Där bodde torparen Tallbacka med sin hustru Hjälpagärna.

Samma dag prinsessan Rosavit kom till Björkeberga, kom en fattig kantele-spelerska till skogstorpet och hade en nyfödd, liten flicka med sig. Kvinnan var mycket sjuk och trött och hade tänkt gå till slottet Björkeberga. Hon hade en gång varit där och spelat för kungen. Han hade varit snäll mot henne och skulle säkert ha härbärgerat henne och barnet, men hon orkade inte fram och bad att få tak över huvudet hos torparfolket.

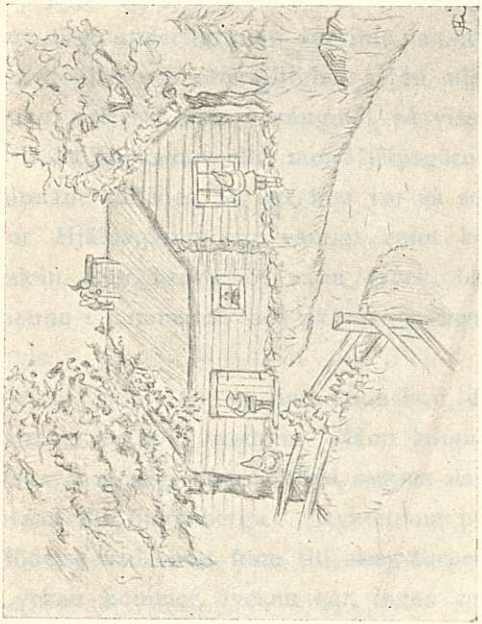

Torparmor var en snäll och hjälpsam människa. Ingen gick ohulpen från henne. Hon kunde, som man säger, ge skjortan från kroppen för att hjälpa en medmänniska. Hon ansågs därför vara litet underlig, man var inte van att se så mycken godhet och offervillighet. Men alla höllo av henne, och var man i trångmål, så visst gick man till Tallbackamor, eller mor Hjälpagärna, som hon allmänt kallades, för att hon var så snäll.

Mor Hjälpagärna tog vänligt emot kantelespelerskan, gav henne en varm dryck, bäddade ned henne i kammaren och skötte om henne på bästa vis.

»Det är en rar tös du har» sade hon, då hon lade barnet bredvid modren. »Hon kommer att ha lycka med sig, hon är född samma dag som prinsessan till Björkeberga.» Ryktet om prinsessans födelse hade nått fram till skogstorpet.

»Lyckan kommer, lyckan går, ingen vet vem lyckan får», sade kantelespelerskan.

»Den Gud älskar lyckan får», rättade mor Hjälpagärna.

Då gubben Tallbacka kom hem, fann han det

helt naturligt, att mor Hjälpagärna hade förbarmat sig över den sjuka kvinnan. Han förstod sig inte alltid på sin gumma, men han lät henne hållas, ty han hade aldrig haft något men av hennes hjälpsamhet; tvärtom gick dem allting väl i händer. Han lade sig därför helt belåten på en bänk i stugan, där hon hade bäddat åt honom, och fann det alldeles riktigt att den sjuka skulle ligga i deras säng i kammaren. Mor Hjälpagärna hade bäddat åt sig på golvet.

Så blev det natt. Alla somnade och det blev tyst i skogstorpet. Men ute i den ljusa sommarnatten var det liv och rörelse. Det tisslade och tasslade och flaxade, och tysta fjät smögo genom skogen. Små tomtar kilade fram och tillbaka, tittade in genom skogstorpets fönster, lyssnade vid dörren, kröpo ned genom skorstenen och tassade fram till mor Hjälpagärna och stodo och sågo på den sjuka kvinnan och hennes barn, och så ut igen och i flygande fart längs skogens stigar. Småfåglarna fingo ej sova i fred; de lyfte sina huvuden, sträckte på halsarna och kvittrade svagt, halft i sömnen. Och det gick ett prassel

och sus genom skogen, och träden böjde sina grenar, fast det var spegellugnt. Någonting var på färde. Men torparfolket sov och märkte ingenting.

«Jag hade en underlig dröm i natt», sade mor Hjälpagärna följande morgon till sin gubbe, då de sutto vid morgonkaffet. »Jag drömde att prinsessan till Björkeberga var död.»

»Det var väl inte så underligt», tyckte gubben, »då du i går aftse fick höra av mig att hon var sjuk och antagligen ej skulle orka leva.»

»Hör vidare», sade gumman. »Jag drömde, att en ljus skepnad kom och ställde sig framför mig och befallde mig att gå in i kammaren och taga den främmande kvinnans barn och att följa med henne till Björkeberga. Skepnaden gick framför mig eller rättare svävade fram, och jag måste följa, om jag ville eller ej. Fort gick det, vi nästan flögo fram. Då vi kommo fram till slottet, stodo skiltvakterna lutade mot marmorpelarena och sovo. Bandhunden rörde sig ej. Alla dörrar gingo upp av sig själva, vi gingo genom en mängd präktiga rum och salar och kommo in

i den kungliga barnkammaren. Några personer sutto och lågo i rummet, försänkta i sömn, och ingen vaknade. Den ljusa skepnaden tvang mig att taga prinsessan ur vaggan. Hon var död. Jag klädde hennes kläder på det levande barnet och lade det i vaggan, prinsessan svepte jag in i min schal, och så gingo eller flögo vi åter genom skogen och kommo hem. Här befallde skepnaden mig att lägga den döda prinsessan bredvid kantelespelerskan, och så fick jag äntligen krypa i min bädd. Skepnaden försvann.»

»Du har allt konstiga drömmar, du», tyckte gubben.

Mor Hjälpagärna sade ingenting. Hon tog kaffebrickan och gick in till den sjuka. Men då hon kom fram till bädden, höll hon på att fälla brickan av förskräckelse. Den sjuka kvinnan var död, och barnet bredvid henne var också dött.

»Kantelespelerskan och hennes barn äro döda», sade gumman, då hon helt förfärad kom in till sin gubbe. »I stället för den raska, duktiga tösen ligger där bredvid modern ett uselt och magert litet lik.»

»Det här har aldrig gått rätt till», mente gubben och såg på sin gumma. »Nog har du många gånger varit sanndrömd. Men den här drömmen är vådlig. Det är bäst du tiger med den. Kommer den till kungens öron, så kan den stå dig dyrt.»

»Jag skall nog tiga», sade mor Hjälpagärna, men nog vill jag bra gärna veta om prinsessan lever eller är död.»

III.

Prinsessan och pojken.

Prinsessan till Björkeberga åt och sov och växte som andra små barn och lärde sig småningom gå och tala. Vid fyra års ålder var hon den allra näpnaste lilla tös med gullgula lockar och mörka, djupa ögon. Frisk och duktig var hon också. Men hon var också duktigt bortskämd, hon var häftig och envis och ville alltid ha sin vilja fram. Det var inte så underligt, ty alla bjödo till att skämma bort henne och allra mest kungen, som inte kunde glömma att han hållit på att förlora henne. Drottningen åter kunde inte stå ut med att höra barnskrik och lät henne därför alltid få sin vilja fram. Hovfolket kunde inte neka henne någonting, emedan hon

var prinsessa. Mataklunka avgudade henne. Prinsessan var hennes gullöga, äppelblomma och hjärtanskära ros. Så kom det sig till att prinsessan aldrig lärde sig lyda, utan skrek, tills hon fick vad hon ville ha.

En vacker sommardag sköt Mataklunka prinsessan i en liten kärra med himmelsblått soltak längs den kungliga parkens skuggrika gångar. Då fingo de höra några klara flöjttoner, som tycktes komma från skogen: »Dudeli, dudeli du» lät det.

»Vem spelar?» frågade den lilla prinsessan, höjde sitt lilla pekfinger och böjde sig fram för att lyssna.

»Det är visst bara en sådan där pojke, som går och vallar korna i skogen. Det är ingenting för Sessan att höra på», sade Mataklunka och vände vagnen. »Skall vi inte fara hem nu?»

»Nej, nej, inte fara hem! Sessan vill höra! Fara till pojken!» skrek prinsessan och skakade kärran för att få amman att vända.

»Inte kan Sessan fara till den stora skogen, där dumma pojken går och blåser. Vad skulle

pappa kungen säga? Var snäll nu, så får Sessan goda kakor när vi komma hem.»

»Inte kaka! Fara dumma pojken, fara stora skogen! Sessan vill! — — Pojken blåsa — —» snyftade prinsessan och hade nära på kastat sig ur kärran, om ej amman tagit i henne. Mataklunka gav efter som vanligt.

»Seså, min lilla raring, gråt inte!» sade hon blidkande och torkade Sessans tårar. »Om Sessan är snäll så fara vi till pojken.» Hon vände vagnen och sköt den ut genom grinden och längs skogens slingrande stigar, tills de kommo till ett berg, där en barfotad pojke satt och blåste flöjt. Han satt med ryggen åt, och när han hade blåst en stund, gav han sig till att sjunga:

»Dudeli dudeli dudeli du!
Kossa, min kossa var är du nu?
Ha trollen dig lockat i klyftor och snår?
Kossa, min kossa, då illa dig går,
Skynda dig kossa, kom fram till mej!
Dudeli dudeli dudeli dej?»

Nu hördes en koskälla, och en röd ko kom fram ur albuskarna alldeles nära prinsessan.

»Kossa muu! Kossa muu!» ropade Sessan förtjust.

Pojken vände sig om och fick syn på prinsessan och Mataklunka. Han stod där häpen med flöjten i handen.

Men prinsessan Rosavit var ej förlägen.

»Spela mera, spela mera!» ropade hon. »Pojken spela, sjunga!» Hon sträckte armarna mot pojken.

»Hör han inte att den nådiga prinsessan ropar honom», tog Mataklunka nu till orda. »Skynda sej ned, säger jag!»

Det språket förstod pojken. Med några skutt var han nere och stannade framför vagnen.

»Spela! Sjunga!» kommenderade prinsessan. Pojken tog till att blåsa och sjöng sedan på nytt visan om kossan.

»Mera! Mera!» befallde prinsessan. Pojken blåste ett litet tag och så sjöng han:

»Dudeli dudeli dudeli du!
Kurre lilla, vart skuttar du? —
— Skuttar upp till mitt gröna slott.
Söker mig där en tallekott.

— Kurre, min kurre kom ned till mej.
Här får du kottar, kom, skynda dej!
Nej, du skuttar från topp till topp.
Kan ej hindra ditt snabba lopp.
Ville jag vore så flink som du?
Dudeli dudeli du du du!»

Prinsessan skrattade av förtjusning.

»Vill du höra mera?» frågade pojken, som nu hade kommit i tagen.

»Nej, nu kan det vara nog», sade Mataklunka. »Prinsessan måste hem. Säg tack och adjö till pojken, Sessa lilla.»

Men prinsessan gav till ett klagoskri: »Inte hem! Inte hem! Pojken spela!» — —

Nu hjälpte dock inga protester. Amman var rädd för kungen, ty hon hade inte lov att föra prinsessan utom parken, och det var redan långt lidet på eftermiddagen.

»Pojken får följa till grinden», sade hon och vände beslutsamt vagnen. »I morgon komma vi hit igen, om Sessan är snäll nu.»

Detta var prinsessan med om. De skyndade hemåt och pojken följde med och blåste och sjöng.

Men vid grinden måste de skiljas, ty in i den kungliga parken vågade inte Mataklunka taga pojken.

»Adjö Sessan», sade pojken och räckte fram sin solbrynta hand. Men därmed var ej Sessan nöjd.

»Pussa Sessan! Pussa Sessan!» sade hon och sträckte fram sin mun.

»Inte kan Sessan kyssa den smutsiga pojken», sade amman förskräckt.

»Inte är jag smutsig», sade pojken. »Jag var i badstugan i går, och i dag har jag tre gånger simmat i Kristallviken», och med detsamma böjde han sig ned och kysste prinsessan till Björkeberga mitt på munnen. Därpå vände han om och försvann under ljudeligt dudeliduande längs skogsstigen.

Mataklunka var så häpen över pojkens tilltag, att hon ej kom sig före att säga ett ord, utan skyndade med rask fart hem. Men hon beslöt att prinsessan aldrig mera skulle få komma i beröring med den näsvisa pojken, om hon så skulle skrika sig fördärvad, och ingen skulle få veta vad som hänt.

Följande dag förde inte Mataklunka prinsessan till parken, utan höll sig i närheten av slottet. Men det var inte i den nådiga prinsessans smak. «Sessan vill till skogen!« skrek hon. »Pojken spela! Sessan vill!»

»Men det får inte Sessan», sade amman bestämt, »och nu hjälper det inte att skrika.»

Prinsessan gallskrek i alla fall, ty det hade ju hjälpt förut. Då amman inte rörde sig ur fläcken och skriket fortfor, kom överhovmästarinnan Kandelabra till.

»Varför gråter prinsessan? Vad har ni gjort åt henne?» frågade hon och såg strängt på amman.

»Inte har jag gjort åt henne någonting. Hon är bara envis», sade amman och satt vagnen snabbt i rörelse. Hon ville inte att Kandelabra skulle få nys om sanningen. Men nu kom hon i närheten av paviljongen, där kungen och drottningen sutto och drucko kaffe med småbröd. Prinsessan skrek fortfarande, så det hördes vida omkring.

»Vad fattas Sessan?» frågade drottningen och skyndade fram.

»Vad går åt prinsessan till Björkeberga? »frågade kungen, som också stod vid vaggan.

»Sessan vill ha pojken! Pojken spela! — — sjunga! — — kossan-kurre — — —» snyftade prinsessan.

»Vad är det hon säger?» kungen vände sig till amman.

»Ack Ers Majestät», stammade den uppskrämda Mataklunka. »Prinsessan Rosavit hörde i går en pojke blåsa en sådan där flöjt, som dom kallar, och han sjöng några små visor. Det var utanför parken och nu vill hon dit igen. Men det går väl inte an!»

»Nej, det går då visst aldrig an. Det hade inte Mataklunka bort tillåta.»

»Jag nekade nog, men då jag ville föra bort prinsessan, så skrek hon så att -- — att»

»Nog vet man det. Skyll nu på barnet! Det här går inte. Du tycks inte förstå att umgås med prinsessan. Hon måste komma i andra händer. Hon är ju redan fyra år gammal. — Nu får inte Sessan mera skrika», tillade pappa kungen, vänd till barnet.

Men Sessan skrek: »Pojken! Kossan! Kurre!»

»För all del, för bort henne», sade drottningen, »jag kan inte höra det.»

»För henne i säng», sade kungen.

Prinsessan låg i sängen och tjöt. Det var första gången hon inte hade fått sin vilja fram, och det var hon ovan vid. Hon tjöt tills hon somnade.

Dagen därpå avskedades Mataklunka, och prinsessan anförtroddes åt hovfröken Bramaputra. Nu skulle de ut att spatsera i parken. Men hovfröken var alldeles för fin att skjuta en barnvagn. Prinsessan fick gå helt beskedligt.

När de kommo in på parkens avlägsnare gångar, fingo de höra flöjten. Prinsessan blev förtjust och gav sig till att springa efter ljudet. Hovfröken ropade och skrek. Förgäves. Prinsessan brydde sig inte ett dugg om henne. Att springa i kapp med en barnunge var under fröken Bramaputras värdighet, och så hände sig att prinsessan kom obehindrat fram till parkgrinden. Och vem satt där uppflugen på grindstolpen, om inte pojken med flöjten. Han blåste och sedan sjöng han:

»Dudeli dej dudeli du!
Kommer du ej, Ärla, min fru? —
— »Jag flyger, jag kommer, och jag skall berätta:
Där sitter en pojke på en stätta.
Han spelar, han sjunger, dudeli du!
Sessa, min Sessa, kommer du nu?
Sessan hon kommer, och hi och hej!
Dudeli dudeli dudeli dej.»

När pojken fick se prinsessan, svängde han sin mössa.

»Hurra! Varför kom du ej i går?»

»Pappa kungen grälade på Sessan. Sessan fick gå i sängen. Men Sessan vill höra pojken sjunga.»

»Det skall Sessan få. Pojken kan en ny visa.» Han började:

»Dudeli dudeli deja dum!
Har du sett Nalle, brum brum — — — brum! — — —»

Men nu hade hovfröken hunnit fram och avbröt sången.

»Vad tar Sessan sig till! att så där springa ifrån mig! Har inte kungen förbjudit Sessan att vara tillsammans med den där trashanken!»

»Jag är ingen trashank. Mor lappade mina byxor i går, och jag har min splitternya söndagsväst på mig», sade pojken.

»Det är detsamma, du är i alla fall inte något passande sällskap åt en kunglig prinsessa. Kom bort, prinsessa Rosavit.» Hon tog Sessan vid armen.

Men prinsessan stretade emot av alla krafter: »Pojken med! Pojken med!» skrek hon.

»Mirabilis Jalappa! Jag orkar rakt inte med den envisa ungen. Hör på pojke, följ med genom parken, så att jag får prinsessan hem.»

»Mor har förbjudit mig att gå in i den kungliga parken», sade pojken.

»Det är detsamma. Du har hört att den kungliga prinsessan själv har befallt dig att komma. Du begriper väl att du måste lyda henne.»

Ja, det begrep pojken och svängde sig vigt över grinden.

Prinsessan hade nu fått sin vilja fram och följde snällt med, hållande pojken vid handen. Men när de kommo in i kastanieallén, mötte de helt oförmodat kungen och drottningen.

»Dunder och kolorum!» skrek kungen med vredgad röst, då han fick ögonen på prinsessan, som gick hand i hand med en barfotad pojke. »Har jag inte sagt att prinsessan inte får springa omkring med alla världens pojkbytingar! Och nu dras han till och med in i den kungliga parken! Vad vill det säga?»

»Förlåt, Ers Majestät. Pojken satt vid parkgrinden och blåste, och då prinsessan fick höra honom, sprang hon ifrån mig och klamrade sig fast vid pojken, så att jag inte kunde få henne hem, med mindre pojken följde med. — — Laga dig i väg, pojke!»

Men pojken stod orörlig och stirrade på kungen och drottningen, som han aldrig hade sett förut.

»Vad är du för en, som narrar prinsessan till olydnad?» sporde nu kungen och såg strängt på pojken.

»Jag är Finn från Tallbacka, mor Hjälpagärnas fosterpojke», svarade gossen. »Jag har inte narrat prinsessan. Jag spelade — —»

»Spela mej hit och spela mej dit», grälade

kungen. »Efter du är det hederliga Tallbackafolkets pojke, så skall jag ej straffa dig denna gång. Men låt en annan gång bli att blåsa och sjunga i närheten av den kungliga parken. Hör du det. Marsch!»

»Sessan får inte springa efter pojken», vände sig kungen till prinsessan. »Men efter min älskade lilla Rosavit tycker om musik, så skall hon få höra en riktig sångare; det blir annat än den där pojkens dumma visor.»

Kungen och drottningen togo nu prinsessan med sig och begåvo sig till slottet.

Pojken såg efter dem. »Stackars lilla Sessa, som inte får gå vart hon vill», tänkte pojken. »Men det får jag. Skogen är stor.» Och han sprang muntert sin väg.

Kungen sände efter hovsångaren Tremolando för att Rosavit skulle få höra sång. På aftonen var hela hovet församlat i musiksalen. Prinsessan Rosavit satt mellan kungen och drottningen. Herr Tremolando sjöng en aria ur operan Revolenta Arabika, och herr Stackato ackompagnerade så det stod härliga till. När han slutat, applå-

derade alla ursinnigt. Kungen vände sig till prinsessan: »Var det inte vackert, Sessan?»

»Sessan vill ha en annan visa», sade prinsessan, som inte förstod sig på alla de granna rulladerna och krumelurerna. »Tremolando sjunga om dudeli du, Ärla min fru, om kossan och kurre! Sjunga den visan!» skrek hon så högt att det hördes över hela salen.

»Tyst Sessan», förmanade kungen, »inte kan herr Tremolando sjunga sådana dumma visor. Fortsätt, min bästa Tremolando!»

Sångaren stämde upp, men hann knappast börja, förän prinsessan avbröt honom med ropen: »Nej! Nej! Inte sjunga så. Sjunga pojkens dudelidej!» Det var omöjligt att få henne tyst; hon skrek och tjöt, tills överhovmästarinnan blev befalld att föra bort henne.

Då prinsessan följande dag skulle ut att gå, anförtroddes hon åt självaste överhovmästarinnan Kandelabra. Fröken Bramaputra ansågs ej nog pålitlig. Hon fick afsked. Nu gingo de inte till parkgrinden, utan åt motsatt håll. På en skuggig plats slog sig överhovmästarinnan ned och tog

fram en bok. Prinsessan fick roa sig själv, bäst hon kunde. Det var en het dag. Solen gassade. Bien surrade. Inte en fläkt rörde sig och — huru det var så somnade fru Kandelabra från boken. Rosavit satt en stund och lekte på sandgången med spade och ämbar av silver, men så hördes en flöjtton, avlägset, dämpat, »dudelidudelidu!» Rosavit lyssnade, och så flög hon upp och började springa efter ljudet. Hon sprang och sprang, tills hon kom till muren, som omgav parken åt skogen till. Längre kom hon ej. Men hon gav sig ej, hon började springa längs muren och kom till ett ställe, där den hade rasat. Verktyg lågo i närheten, man höll visst på att reparera muren, men arbetarena hade gått hem till middagen, och ingen var där, som hindrade prinsessan, då hon kröp över det nedrasade stället. Nu var hon i skogen — tall och gran så långt ögat nådde, marken täckt av ljung och ris, buskar och snår och vindfällen och små stigar och spångar som gingo härs och tvärs. Prinsessan följde en slingrande stig, vägledd av flöjtens välbekanta toner. Men de ljödo allt mera svaga och avlägsna och

dogo slutligen bort. Nu stannade Sessan och såg sig omkring. En ekorre kilade upp i närmaste träd och tittade nyfiket ned på Sessan. »Kurre, kurre, kom», ropade Rosavit. Men kurre tog ett hopp till närmaste träd och kilade undan från stam till stam. Sessan följde efter, andlös och ivrig. Men nu föll hon över en stubbe och kurre försvann ur sikte. Prinsessan började skrika, där hon låg framstupa med sönderrifven kjol och barr i de hoptrasslade lockarna. Vanligen hade en mängd människor rusat till så snart prinsessan gav ett ljud ifrån sig. Men nu kom ingen och hjälpte henne upp, tröstade henne och kelade med henne. Sessan teg ett ögonblick av pur förvåning och steg sedan upp. Då hon såg sig stå där helt allena och ingen kom till henne, blev hon rädd och började ropa och skrika:

»Mataklunka! Bramaputra; Kandelabra! uuuu! — — —» Men ingen hörde henne, ingen kom. Hon började nu springa allt under det hon högljutt skrek på Mataklunka, hon tänkte väl att den snälla amman skulle höra henne. Slutligen sjönk hon uttröttad och förbi av hunger och ängslan

ned på en tuva under en väldig tall, ylade och gret och snyftade tills hon slutligen somnade.

Emellertid hade överhovmästarinnan vaknat och blev högst förvånad, då hon ej såg prinsessan, som hon lämnat lekande i sanden, då hon för ett ögonblick blundat för att vila ögonen. Hon ropade och sökte, sprang hit och dit, men fann ingenstädes prinsessan. Hon blef förskräckt. Huru skulle hon våga återvända till slottet utan prinsessan. Nej aldrig det! Hon måste söka, tills hon fann henne, om det så skulle räcka hela dagen. Hon genomsökte hela parken, gick ut genom grinden och ropade och sökte i skogen både härs och tvärs. Det blev middag, och det blev kväll, men prinsessan fann hon ej. Den stackars fru Kandelabra satte sig slutligen ned på en stubbe mitt i vilda skogen och gret bittert. »Hellre må vargen äta upp mig», tänkte hon, »men hem går jag ej utan prinsessan till Björkeberga.»

Då överhovmästarinnan ej kom hem till middagen med prinsessan, skickades folk ut för att söka dem. De gingo trädgården och parken runt, men återkommo med oförrättat ärende. Nu blev

kungen utom sig av oro, steg till häst och begav sig med stort följe ut att söka sin älskade lilla Sessa. Man begav sig åt skilda håll i skogen, men den var vidsträckt och tät. Den enda man fann var överhovmästarinnan Kandelabra. Lyckligt nog för henne var ej kungen med bland dem, som funno henne. Hon undgick tills vidare hans vrede och smög sig försiktigt hem och till sitt rum.

Det led mot afton, och kungen hade nästan uppgivit hoppet att finna sin prinsessa, då han hörde tonerna av en flöjt. »Dudeli dudeli du! Pojken! Flöjten!» for det genom hans huvud. »Där ha vi det! Där pojken är, där är också säkert prinsessan.» Han red åstad med sitt stora följe, och vägledda av ljudet kommo de fram till Tallbacka torp. Ganska riktigt, där satt Finn på trappan och blåste ljudeligt. Därpå sjöng han:

»Dudelidu dudeli dej!
Ärla, min tippa, kommer du ej?» —
— »Jag kommer, jag flyger, jag skall berätta.
Där sitter en pojke på en stätta,
Han spelar, han sjunger dudelidej,

Sessa, min lilla, kommer du ej.
Och Sessan hon kommer för hi och hej!
Dudeli dudeli duttan dej!

Kungen var nu alldeles vid trappan.

»Vad är det du sjunger om prinsessan? Har du sett henne? Var är hon?»

Pojken flög upp som en raket. Han hade inte sett kungen komma.

»Prinsessan!» stammade han. »Inte har jag sett prinsessan!»

»Har du inte varit i skogen och blåst och narrat prinsessan på villovägar?»

»Jag blåste ett tag i skogen, men det var långt ifrån parken.»

Nu kom mor Hjälpagärna ut och fick höra vad som hänt.

»Är Sessan borta», sade nu gossen, »så skall jag nog söka rätt på henne, jag, lita på det, herr kung.»

»Du skulle finna henne, du», tyckte kungen, »då vi hela dagen sökt henne, utan att ens finna ett spår.»

»Ingen vet var haren har sin gång», mente mor Hjälpagärna. «En blind höna hittar ett korn,

varför skulle inte en pojke kunna hitta en prinsessa? Pojken där känner var stig i skogen, och så har han ju flöjten. Om prinsessan får höra den, så — —»

»Flöjten ja», avbröt kungen. »Med flöjten kan han kanske locka fram prinsessan. Gå pojke med din välsignade flöjt! Och finner du prinsessan och för henne till mig levande, så får du be av mig vad du vill, och jag skall giva dig det — utom krona och rike förstås.»

Pojken hörde knappt vad kungen sade; han for i väg som en pil.

Kungen red hem med sitt följe. Han överlämnade åt pojken att söka prinsessan och kände sig mera förhoppningsfull.

»Jag skall finna prinsessan, om ej trollen tagit henne», tänkte Finn Flöjtare när han begaf sig i väg.

Men nu var det så, att trollen verkligen hade tagit hand om prinsessan till Björkeberga. Solen hade knappast gått ned, förrän en mängd små tomtar kommo tassande ur buskar och snår och funno den sovande prinsessan under tallen. De

tisslade och tasslade med varandra, och så satte de sig alla i ring omkring henne och vaktade henne så att myggor, flugor, ormar, myror, ödlor eller andra skogens djur ej fingo störa eller göra henne illa. Men så länge tomtarna höllo vakt om prinsessan, kunde ingen människa finna väg till henne, om de så sökte till domedag. Vad under då, att inte kungen och hans följe fann prinsessan.

Ej heller Finn Flöjtare fann henne. Han vandrade hela natten i skogen. Blåste och sjöng, sjöng och blåste turvis. Dudelidudelidudelidej, men prinsessan fann han ej.

»Trollen ha tagit henne», tänkte han slutligen och satte sig i morgongryningen trött och förtviflad på en stubbe. Men blåsa måste han ändå. Det var hans enda tröst. Och så började han sjunga:

»Dudeli, dudeli dudeli dej!
Sessa, du lilla, var gömmer du dej?
Ha trollen dig tagit
till bergaslotten?
Har näcken dig dragit
till havets botten?

Ha tomtarna fångat dig?
Fjällkungen bundit dig?
Var inte rädd du för tomtar och troll?
Finn har sin trollflöjt än i behåll.
Hör du, det ljuder så bergen skalla.
Trollen han bjuder: — bort med er alla!
Dudeli dudeli dudeli dej!
Sessa, min Sessa, hör du mig ej!»

Morgonrodnaden färgade trädtopparna purpurröda. Fåglarna vaknade; en och annan fjäril fladdrade fram. En näsvis fluga satte sig på prinsessans lilla näsa. Tomtarna jagade ej bort henne; de tyckte visst att det var tid för Sessan att vakna. Det gjorde hon verkligen. Men innan hon fick ögonen upp, ropade hon halft i sömnen: »Mataklunka, kakao!» Då ingen svarade, satte hon sig upp och såg sig förvånad omkring. Hon hade alldeles glömt att hon inte låg i sin egen säng på Björkeberga, utan ensam i vilda skogen. Nu gick solen upp, morgonvinden susade i löv och grenar och — husch, husch! tomtarna försvunno i buskar och snår. Prinsessan skulle just taga till lipen, det enda hon kunde taga sig till, då en klar flöjtton nådde hennes öra. Hon var

ögonblickligen på fötter och sprang över stock och sten efter ljudet.

Finn satt och blåste och sjöng:

Dudeli, dudeli dudeli dej!
Sessa, min Sessa, kom till mej!»

Och se, där kom hon tultande längs stigen, röd, varm, med tillrufsade lockar och trasig klädning, men med strålande glada ögon.

»Sessan vill ha kakao», sade den lilla. »Pojken föra Sessan hem!»

Pojken var inte litet glad han. Han tog prinsessan vid handen och begaf sig genaste vägen till Björkeberga och blåste under tiden de gladaste låtar.

Kungen sov ännu. Men drottningen satt vid fönstret och såg ut. Så hade hon suttit hela den långa natten i väntan att få se Finn komma med prinsessan. Då flöjtens lustiga låtar nådde hennes öra, anade hon att Sessan var funnen. Hon väckte kungen, och de skyndade ut, och snart var hela hovet på benen. Alla skulle möta prinsessan. Där kom hon, hand i hand med barfotapojken. Han blåste och sjöng av alla krafter:

»Dudeli, dudeli dudeli dej!
Hurra för prinsessan och hi och hej!
Rosorna dofta och fåglarna sjunga.
Nu skall vi dansa båd' gamla och unga.
Prinsessan har sovit på mossa och strå,
fångad och vaktad af tomtarna små.
Men Finn och hans trollflöjt hittade dit,
och här är prinsessan lill' Rosavit.
Hurra för prinsessan och hi och hej!
Dudeli dudeli dudeli dej!»

»Hurra, hurra!» Det hurrades och viftades och var fröjd och gamman.

Kungen och drottningen togo prinsessan turvis i famn. Det såg till en början ut som skulle hon inte få bannor för att hon utan lov sprungit ut i skogen. Men så sade kungen: »Ja, nu ha vi åter vår flicka, men något straff måste väl prinsessan till Björkeberga få, för att hon gjort oss en sådan sorg genom sin olydnad.

Men nu trädde gossen fram.

»Herr kung», sade han, »inte straffa prinsessan! Trollen ha lockat henne. Jag känner dem, jag. Hade inte min flöjt varit, så vet man ej huru det hade gått. Men trollflöjten har makt över trollen.»

»Det är ju det jag sagt», inföll nu överhovmästarinnan. »Det var trollens fel. Jag som är så vaksam.»

»Bra, bra», sade kungen, som var glad att inte behöva straffa sin älskling. »Men nu måste Finn få den utlovade belöningen för att han räddat prinsessan. Jag har lovat ge dig allt vad du begär, utom krona och rike. Vad vill du ha pojke? Sjung ut!»

Pojken stod där och tummade om sin mössa. Alla sågo i spänd väntan på honom. De hade nog vetat vad de skulle önska, om de varit i pojkens ställe, den lyckliga osten.

»Raska på, min gosse», sade kungen uppmuntrande. »En kung står vid sitt ord. Vill du ha pengar, eller land, eller vad? Kanske du först vill fråga mor Hjälpagärna?»

»Nej då», sade pojken och såg upp på kungen. »Jag vet nog själv vad jag vill. Inte vill jag ha land eller pengar, inte; jag har allt vad jag behöver, men jag vill ha lov att få sjunga och spela för prinsessan, för det är det roligaste jag vet.»

»Du har inte stora anspråk, du», tyckte kungen. »Du skall inte blott ha lov att sjunga och spela för prinsessan, när du vill, utan jag vill att du alltid skall vara med henne, då hon är ute i trädgården och parken, efter din flöjt så väl kan skydda henne för trollen. Jag kan numera inte lita på någon annan än dig. Jag utnämner dig till prinsessans lifdrabant.

Hovherrarna sågo ganska stukade ut över att en sådan ära vederfors den simpla, fattiga pojkbytingen.

Men den som var glad, det var Finn.

»Jag skall nog taga vara på prinsessan och akta henne för trollen, lita på det herr kung!» sade han glatt. Prinsessan hoppade av förtjusning, och drottningen klappade honom vänligt på hufvudet. Hon hade från första stund tyckt om gossen.

Kungen var så lycklig över prinsessans räddning, att han ej brydde sig om att straffa överhofmästarinnan; han benådade också Bramaputra och Mataklunka, som varit förvisade från hovet. Alla voro nöjda och belåtna, utom hovnarren Sladderhans.

Sladderhans var en liten dvärg, ful, vanskaplig, med sned mun, vinda ögon och en ofantlig näsa. Ingen visste varifrån han hade kommit. Han hade en dag, då kungen och drottningen sutto vid sitt förmiddagskaffe i rosenpaviljongen, helt oväntat kommit fram från buskarna och tiggt och bett att kungen skulle taga honom i sin tjänst.

»Vad skall jag göra med ett sådant litet odjur?» hade kungen sagt.

»Tag mig till din hovnarr», bad dvärgen. »Jag kan prata skräp och vara kvick, jag kan stå på hufvudet och göra tusen konster.» För att bevisa detta slog han tre kullerbyttor i luften.

Den lilla prinsessan Rosavit, som satt i sin förgyllda vagn, skrattade högt av förtjusning. Det gjorde slag i saken. Kungen tog dvärgen i sin tjänst, förnämligast för att han skulle roa prinsessan. Det tycktes narren också riktigt tagit till sin uppgift. Han följde barnvagnen som en hund och gjorde de roligaste krumsprång och grimaser, för att få prinsessan att skratta. Hon tyckte också mycket om den fula dvärgen. Han var för resten en pratmakare och blandade sig i allt enligt

narrars sed. Han var därför inte omtyckt av hovfolket, som visste att han var skvalleraktig; därför hade han fått namnet Sladderhans. Mataklunka kunde i synnerhet inte tåla honom i prinsessans närhet och höll honom så mycket som möjligt på avstånd; det lyckades dock ej alltid, ty prinsessan ville gärna se narrens upptåg, och hon visste vanligen att få sin vilja fram. Men nu hade prinsessan fått en ny rodocka i Finn, och narren anade att han skulle bli utträngd och kanske alldeles glömd. Därför var inte Sladderhans glad.

IV.

Trollflöjten.

Pojken Finn, prinsessans till Björkeberga drabant, var en lång och stark gosse om tio år. Hans far hade varit en kringvandrande spelman, som med sin flöjt och sina visor förtjänade sitt bröd. Sin mor kunde Finn inte minnas, hon hade dött medan han var helt liten. En dag hade spelmannen sjuk och eländig kommit till Tallbacka. Mor Hjälpagärna tog hand om honom, försökte alla sina huskurer, men ingenting hjälpte. Han dog om några dagar. Nu var Finn fader- och moderlös. Tallbacka-torparns hade inga egna barn och behöllo gossen hos sig. Han var då fyra år gammal, mager och blek, men vid muntert lynne. Under

mor Hjälpagärnas vård växte han upp till en frisk, stark fyr med klara ögon och en yvig, ljuslockig peruk. Han fick tidigt vänja sig vid arbete och var både flink och begriplig, så att torparfolket hade god hjälp i honom. Därjämte hade han ärvt faderns anlag för musik, och då han också fått ärva flöjten, så lärde han sig snart både blåsa och sjunga, och det var hans största fröjd. Visorna voro av eget fabrikat. De kommo av sig själva, sade han, bara han blåste på sin flöjt. Och så var det verkligen. Finns flöjt var en trollflöjt; det var klart som dagen.

Då mor Hjälpagärna fick höra att hennes pojke skulle bli prinsessans livdrabant, begav hon sig till slottet Björkeberga. Hon neg och tackade för den stora äran, men bad kungen att Finn i alla fall skulle få fortsätta sin skolgång. Äran hade blivit för dyrköpt, om Finn därigenom hade blivit en dum och okunnig pojke. Det gick kungen in på. Finn gick således, som förut, varje morgon till folkskolan. Men så snart han återvänt hem, tog han ett bad i Kristallviken, snyggade upp sig och ilade den kända stigen genom skog och park

till slottet Björkeberga. Han fann vanligen prinsessan i rosenallén med Mataklunka eller någon hovdam eller i någon av parkens bersåer. Hovnarren Sladderhans var också vanligen tillstädes och roade prinsessan med sina krumsprång och lustigheter, men så snart hon fick se Finn, ropade prinsessan:

»Bort, dumma Sladderhans! Kom Finn Speleman!» det var det namn hon hade givit Finn, »kom till Sessan!» Och Finn Speleman gjorde skäl för namnet. Han spelade och han sjöng av hjärtans lust, och Sessan var förtjust.

Gladast var dock Sessan, när Finn fick taga henne med sig i skogen, och det fick ingen annan än Finn. Där trifdes Finn bäst, och där sjöng han sina roligaste visor. Han sjöng om herr Fink och hans fru, som med systrar och bröder reste till söder, och sjöngo så glada bland rosorna röda, tills snöstormen kom och de dignade döda bland rosorna röda. Han sjöng om den fångna örnen, som Prinsessan Saga förvandlade till en syrsa, för att han skulle kunna rymma ur fängelset. Han sjöng om björnen, som av räven narrades att låta

skjuta sig, för att hans päls skulle få ligga i prinsessans gemak. Han sjöng om trollen, som narrade mänskorna att för guld sälja ära, välfärd och samvetsfrid. Han sjöng om näcken, om älvorna, som dansa i månskenet och om Väinämöinen, som med sin kantele behärskade människor och djur. Prinsessan tröttnade ej att lyssna till Finns visor. I synnerhet tyckte hon om visan om Väinämöinen och hans underbara kantele. Den måste Finn sjunga om och om.

Så gingo några år, och det blev tid för prinsessan till Björkeberga att lära sig läsa. Men det tyckte prinsessan att var tråkigt. Fröken Stavabra, lärarinnan, kom ingen vart med sin lärjunge.

»Inte vill Sessan läsa b a ba, inte är det något roligt», brukade hon ofta säga.

»Men då kan ju inte prinsessan läsa några roliga böcker heller», invände fröken Stavabra.

»Prinsessan behöver inte läsa böcker. Prinsessan har hovdamer, som kunna läsa de roliga böckerna för Sessan, alldeles som Finn sjunger för Sessan roliga visor.»

»Men Finn kan nog läsa, han. Fråga Finn,

om det inte är nödvändfgt för prinsessan att kunna läsa.»

Det gjorde prinsessan Rosavit första gången hon träffade Finn Speleman.

»Hör du Finn, inte behöver väl en prinsessa bråka med att lära sig läsa?» frågade hon ivrigt.

»Alla måste kunna läsa», sade Finn mycket bestämt. »Det är bara trollen, som ej kunna läsa. Inte vill Sessan vara ett troll?»

»Nej då!» det ville inte prinsessan. Hon såg misslynt ut, men beslöt i alla fall att inte likna trollen. Nu lärde hon sig flinkt att läsa och skriva, ty Sessan var inte dum. Men lat och envis, det var hon med besked, och hon ville aldrig göra det, som var tråkigt.

Men det var inte nog med bara läsa och skriva. Prinsessan måste också lära sig en massa andra saker. En hel mängd lärare anlände en vacker dag till slottet Björkeberga. Det skulle bli skola på allvar. Herr Frikadell skulle lära prinsessan franska, herr Minesota historia och geografi och herr Kanadera räkning. I bibliska historien be-

hövdes ingen lärare. Drottningen lärde prinsessan allt vad hon behövde veta om Gud.

Men herrar lärare hade ganska svårt med sin kungliga elev. Hon tyckte att all denna lärdom var fullkomligt onödig och högst tråkig.

»Inte bryr jag mig om din franska», sade hon till herr Frikadell. »Lär mig hellre det språket, som djuren och blommorna tala. Det är mycket roligare.»

»Inte förstå människor djurens och blommornas språk», invände herr Frikadell saktmodigt.

»Jo då! Finn Speleman förstår vad djuren tala, det hör man av hans visor. Jag vill ha Finn till lärare och inte Frikadell.» Därmed sprang hon sin väg.

Herr Minesota lyckades inte heller intressera prinsessan för historia och geografi.

»Jag vill inte höra om ditt Afrika och Borgå, Stockholm och Helsingfors och Kuopio. Berätta för mig om älvornas land, trollens städer, om Väinämöinen och Aino, och inte om Numa Pompilius och Napoleon och Pål och Per», sade hon otåligt.

»Älvor och troll och Väinämöinen höra till sagorna, de höra ej till geografin, som vi nu skall berätta om.»

»Då vill jag inte lära mig geografi. Jag vill lära mig sagor.»

»Då kan jag inte lära prinsessan. Jag kan geografi, men jag kan inte sagor», sade herr Minesota vresigt.

»Men det kan Finn Speleman. Han vet allting om älvor och troll och Väinämöinen. Nu går jag till Finn. Adjö!»

Borta var hon. Herr Minesota satt där helt förbluffad med alla sina kartor och böcker.

Allra värst var det dock för herr Kanadera. Han skulle lära prinsessan huru mycket två gånger två var och huru många äpplen man fick då man hade ett och lade två till.

»Jag vill inte ha två gånger två, jag vill ha bara en gång två», envisades den oförbätterliga prinsessan. »Och varför skall jag lägga två äpplen till, då jag är nöjd med ett.» Och hon såg skalkaktigt på herr Kanadera.

»Men om jag nu tar bort alla dessa tre äpplen,

som ligga här på bordet, huru många har prinsessan då kvar?» skämtade herr Kanadera.

»Då har jag ändå ett kvar», sade prinsessan triumferande, »för jag har ett i fickan. Men kan Kanadera säga huru många vågor gå i sjön, och huru många svalor vi få, om vi till Björkeberga svalorna lägga hela världens svalor? Säg det!»

»Det är dumheter, det kan ingen människa räkna ut», sade Kanadera och såg ledsen ut.

»Jo men, det har Finn Speleman räknat ut. Och nu skall jag säga, att där går så många vågor i sjön, som där finns vågor, och om man till Björkeberga svalorna lägger hela världens svalor, så får vi så mycket som alla svalor, förstås. Adjö Kanadera. Nu går jag och räknar med Finn Speleman.»

Professorerna visste rakt inte vad de skulle taga sig till med prinsessan. De kommo ej tillrätta med henne och vågade inte straffa henne. De beslöto slutligen att gå och tala om för kungen huru sakerna stodo. Det var en kinkig sak, ty kungen tålte ej att man sade ett ont ord om prinsessan. De slogo sina kloka huvuden ihop

och överlade länge och väl. Slutligen vore de dock på det klara och begärde företräde. De hade inte en aning om att Sladderhans hade suttit i en vrå och hört deras överläggning. Då de begåvo sig till kungens audiensrum, smög han sig efter och kröp ihop invid tronen.

De lärda herrarna bugade djupt och sågo förlägna på varandra.

»Nå, vad står på?» frågade kungen. «Vad har fört er hit, gode herrar?»

Fransmannen tog till ordet:

»Höga Majestät», sade han, »jag inte kunna lära nådiga prinsessa. Jag vara för dum.»

»Det är precis på samma sätt med mig», sade Minesota, »jag kan inte lära prinsessan geografi, jag är alldeles för dum.»

»Värst står det till med mig Ers Majestät, jag kan inte ens lära hennes härlighet prinsessan att två gånger två är fyra», klagade herr Kanadera.

»Vad nu! Vad betyder det här», frågar kungen och ser från den ena till den andra. »Ni vill väl inte påstå att prinsessan till Björkeberga är dum!»

»Nej, nej! För all del! Tvärtom! Prinsessan är alldeles för klok för oss», bedyrade alla tre.

»Precisement! precisement!» fortfor Frikadell ivrigt. »Prinsessan vara så klok, att hon vill lära ekorrarnas, flugornas och jordgubbarnas språk, det inte jag kunna lära.»

»Räkna kan hon mycket bättre än jag», inföll Kanadera. »Hon kan räkna ut huru många vågor det finnes i sjön och huru många svalor på Björkeberga.

»Mirabilis Jalappa! Vem har lärt henne det?» undrade kungen.

»Finn Speleman, Ers höga Majestät. Prinsessan säger att Finn Speleman kan lära henne bättre än vi. Hon vill inte ha någon annan lärare än Finn Speleman», tog nu herr Minesota till orda.

»Det här kan jag rakt inte förstå», sade kungen, som inte visste huru han skulle reda ut saken.

»Ja, inte förstå vi det heller», instämde lärarena.

»Vad lärda herrar ej förstå, en narr kanske kan hitta på», hördes narrens gnällande röst.

»Vad är det du pratar, din galgfågel!» röt kungen. »Huru vågar du blanda dig i samtalet, när vi avhandla viktiga angelägenheter.

»Sladderhans vågar allt, när det gäller prinsessans väl och ve. Jag vet vad jag vet, jag.»

»Vad är det du vet? Ut med sanningen, drummel!«

»Jag vet att det är Finn Speleman som har förhäxat prinsessan med sin trollflöjt.»

»Mycket troligt, mycket troligt», mumlade herrarna halvhögt, de hade inte gott öga till Finn.

Men kungen blev arg. »Bomber och granater! Huru vågar du komma fram med en sådan dumhet, din krabbsaltare, din potatisknopp, din, din kardemumma! Finn har räddat prinsessan från trollen, han gör inte henne något ont! Ut med dig, olycksfågel!» Han gav narren en klatsch med sina långa nattrockstoffsar och Sladderhans sprang tjutande sin väg.

»Audiensen är slut mina herrar», vände han sig till dessa. »Ni kan vara övertygade om att allt beror på ett missförstånd. Jag skall nog ställa saken till rätta. Adjö.»

Herrarna avlägsnade sig under djupa vördnadsbetygelser.

Kungen lät kalla Finn. Han trodde inte vad narren hade sagt, men ville ändå höra vad pojken skulle säga till beskyllningen.

»Hör på, pojke», sade kungen, när Finn stod framför honom. »Prinsessans lärare äro missnöjda med henne. De säga att hon ingenting vill lära. Man påstår att din trollflöjt har förhäxat henne. Är det sant?»

»Trollflöjten vill mig väl», sade gossen lugnt. »Prinsessans väl är mitt väl. Trollflöjten kan göra prinsessan gott, ej ont.»

»Det är bra, jag tror dig. Men ställ då så till, att prinsessan är flitig och läraktig. Om trollflöjten vill ditt väl, så måste han åstadkomma detta. I annat fall är jag tvungen att skilja dig från prinsessan. Nu vet du vad du har att rätta dig efter, och kom ihåg att kungsord står. Gå!»

Pojken gick. »Nu äro goda råd dyra», tänkte han. Men han var dock ej synnerligen ängslig. Han litade på trollflöjten.

Han hade knappt hunnit till rosenallén, förän prinsessan sprang fatt honom.

»Är skolan slut redan?» frågade Finn.

»Nej då, men jag sprang ifrån dem allesamman, de tråkiga herrarna. De vilja lära mig allt möjligt. Men det är väl inte något roligt. Sjung för mig, Finn.» Hon slog sig ned på en bänk och Finn bredvid. Och han spelade sina gladaste låtar och sjöng sina roligaste visor.

«Huru vet du allt det där?» frågade prinsessan. »Vem har lärt dig det?»

»Ingen har lärt mig det, och jag vet inte själv huru jag vet det», svarade Finn drömmande. »Det kommer från trollflöjten. Hade jag inte den, så kunde jag ingenting sjunga, inte ett dugg. Men blåser jag bara ett tag, så är det som om allt omkring skulle få liv och börja berätta. Djur och träd och blommor, vind och vågor, ja själva bergen berätta, och då blir det ord och visor, utan att jag själv vet huru.»

»Men då är ju din flöjt lika präktig som Väinämöinens kantele. Ack om jag hade en kantele! Då skulle också jag lära mig förstå djurens och

blommornas språk och kanske kunna sjunga som du. Kära, rara Finn, kan inte din trollflöjt skaffa mig en kantele?»

»Vi skall försöka vad trollflöjten förmår», tyckte pojken. Han började blåsa, och då han blåst och dudelidejat en lång stund, sjöng han på en långsam och entonig melodi:

»Uti Fjällebo jag sitter,
Ser ej sol och stjärneglitter,
Tänker på urminnestider,
Uppå bragd och blod och strider.
Då jag kunde klubban svänga,
Kunde stora klippblock slänga.
Då jag kunde väldigt sjunga,
Kväda runor med min tunga.
Då min kantele jag hade,
Uppå mina knän den lade;
Markens djur mig kunde höra.
Skogens furor fingo öra.
Björken hörde upp att susa.
Forsen gitte inte brusa.
Själva solen sig fördröjde.
Månen sig för tidigt höjde.
Alla lyssnade och hörde,
När jag harpans strängar rörde.

Så det var i forna tider,
I urminnes goda tider,
Kom så mäktig kung till trakten.
Väldig kung tog av mig makten.
Kantelen han från mig tagit.
Bort till Fjällebo jag dragit.
Här i bergets djup jag sitter,
Ser ej sol och stjärneglitter,
Kan ej harpans strängar röra.
Ingen kan min harpa höra.
Långt, där himlen möter havet,
Är mitt strängaspel begravet.
Finns där någon bland de unga,
Som vill spela, som vill sjunga,
Mot sig själv då må han strida,
Glatt försaka, tåligt bida.
Endast den kan harpan finna,
Som sig själv kan övervinna.»

Finn tystnade. Hans blick var drömmande. Han tycktes ha glömt prinsessan.

Hon hade lyssnat med händerna knäppta om knäet och ögonen på Finn.

»Stackars Väinämöinen», sade hon sakta, »varför blev han bortjagad. Varför får han ej mera spela och sjunga?»

»Hans tid var förbi. Nu är det vår tur att spela och sjunga.» Finn såg med stora, allvarliga ögon på prinsessan.

«Huru var det nu igen? Den min kantele kan finna, som sig själv kan övervinna! Var det så?»

»Ja.»

»Är det riktigt sant att Väinämöinen har sagt det där?

»Så säger trollflöjten, och trollflöjten ljuger aldrig.»

»Nej, nej, det vet jag. Men huru bär man sig åt för att övervinna sig själv?» Prinsessan såg på Finn med stora, frågande ögon.

»Jag vet inte riktigt. Kanske man måste göra det, som är tråkigt och låta bli att göra det, som är roligt.»

»Aha, det som är tråkigt? Kanske läsa geografi och franska och räkna och allt det där tråkiga?»

»Kanske det», tyckte pojken och det klack i honom av fröjd. Tänk om han lyckats få Sessan flitig, utan att han själv visste av det. Han vågade knappast tro det.

»Ja, om det verkligen är så, att jag kan få en kantele, bara jag gör det som är tråkigt och inte det som är roligt, så skall jag minsann göra det tråkiga, det är säkert det. Men då skall jag också ha en kantele.»

»Den min kantele kan finna, som sig själv kan övervinna», sade Finn. Han var glittrande glad. Han behövde inte skiljas från prinsessan. Han spelade i glädjen en munter låt.

V.

Prinsessan får en kantele.

Prinsessan till Björkeberga hade med ens blivit alldeles förändrad. Hon läste flitigt och lärde sig snabbt, ty gott huvud hade hon. Lärarena voro belåtna och kunde inte nog berömma henne. Hon blev också vänlig och snäll mot hovpersonalen och bjöd till att ej vara envis, pockande och nyckfull. Det var nog svårt ibland. Men hon behövde bara tänka på Väinämöinen och kantelen, så övervann hon sig själv.

Kungen var förtjust och Finn Speleman stod högt i gunst. Den lyckliga förändringen var trollflöjtens verk, det var klart som dagen.

Då Finn nu hade slutat i folkskolan, föreslog kungen att han skulle bo på slottet och deltaga i prinsessans undervisning, och han fick därigenom samma bildning och kunskaper som hon. Prinsessan var förtjust och sporrades därigenom till ännu större iver och ihärdighet.

Finn blev iklädd blå sammetsbyxor, guldstickad tröja, silkesstrumpor och fjäderprydd hatt. Han var inte endast prinsessans livdrabant, han var nu hennes skolkamrat, ja han behandlades av kungen och drottningen nästan som en fosterson och var som barn i huset.

Detta var gott och väl. Men Finn fick därigenom också många avundsmän. Alla de förnäma, högadliga familjer, vilkas barn bort vara självskrivna vid hovet, fingo högst sällan äran att bliva dit inbjudna, och allra minst blev någon av dem så hemmastadd i slottet och så omhuldad av de kungliga, som den där fattiglappen Finn Speleman. Detta kunde de ej smälta. Men i synnerhet var Sladderhans grön av ilska och avund. Han hoppades att hans prat om att Finn var skuld till prinsessans lättja skulle förpassa denne från ho-

vet, och nu hade han i stället blivit prinsessans bästa vän och kamrat och kungens och drottningens favorit, medan Sladderhans fick skörda bara spott och spe. Men Finns gamla skolkamrater och folket på landsbygden voro glada att en son av folket också en gång kom till heders, och de kallade honom allmänt Tallbacka-prinsen.

Veckor och månader gingo, men ännu hade inte prinsessan fått någon kantele. Hon började bli otålig och beklagade sig för Finn. Finn tröstade henne och påminde henne om Väinämöinens ord. »Glatt försaka, tåligt bida.» Själv var han ganska orolig. Tänk om trollflöjten ej höll ord, om det aldrig kom någon kantele. Då stod han där vackert. Han talade med mor Hjälpagärna om saken. Kanske kunde hon hjälpa honom, hon som hade råd och hjälp för alla.

Mor Hjälpagärna blev mycket fundersam, när hon fick höra att prinsessan ville ha en kantele. Den döda kantelespelerskans strängaspel låg ju på nedersta bottnen i den stora blå kofferten uppe i klädboden. Men se det fick ingen människa veta någonting om, allra minst den rara prinsessan.

Där lådde trolltyg vid det spelverket, det måste man akta sig för. Därför hade inte heller Finn en aning om att en kantele fanns på Tallbacka torp. Hon sade helt lugnt till gossen:

»Lita du på din trollflöjt och håll prinsessan vid gott mod, det är det enda råd jag kan ge dig. Det som skall ske, det sker väl när, tiden är inne.» Mor Hjälpagärna trodde på trollflöjten, hon med.

Men år gingo, och ännu hade inte prinsessan fått någon kantele. Hon skulle längesedan förlorat tålamodet och givit alla studier på båten, om ej Finn hade uppehållit hennes hopp och hon funnit tröst i hans visor och låtar.

En natt, då prinsessan låg i sin kungliga säng med rosenröda sidenomhängen, kunde hon inte på något vis somna. Hon vände sig av och an, knep ihop ögonen och drog täcket över huvudet. Omöjligt! Hon fick inte en blund i sina ögon. Plötsligt satte hon sig upp och såg sig omkring med stora, vidöppna ögon. Hon hade hört ett ljud, som flaxande av vingar. Hennes ögon flögo kring det präktiga gemaket med vita, sirliga möbler, förgyllda speglar och luftiga draperier. Månen sken

in fullt och klart och bildade stora vita rutor på golvets matta med ivävda rosor och girlander — — och där — där bakom verandadörrens ljusa draperi smög sig fram och närmade sig en ljus dimgestalt i vit, skimrande dräkt. Rosavit blev ej skrämd, ty den vita skepnaden såg ej alls skrämmande ut; det bleka ansiktet var vackert och mildt och de mörka, djupa ögonen sågo med en öm blick på Rosavit. Gestalten kom fram till bädden, lutade sig över prinsessan och viskade:

»Rosavit, stig upp vid soluppgången och gå till rosenpaviljongen, där ligger din kantele. Men akta dig för näcken, spela ej på sjön.»

Efter att ha uttalat dessa ord, försvann dimgestalten åter bakom veranda-draperiet.

Prinsessan var så häpen och tillika så glad att hon ej hade lust att sova mera, utan tänkte vaka med ens till soluppgången, för att ej försova sig. Hon lade i alla fall huvudet åter ned på dynan, och bäst det var, så somnade hon.

Det är mycket möjligt att hon hade försovit sig, om ej en näsvis fluga hade slagit sig ner på hennes lilla näsa och väckt henne, alldeles som

den gången hon sov i skogen. Men nu ropade inte prinsessan på Matakluuka. Hon steg skyndsamt upp ur sängen och sprang till fönstret. Ack, ack! Där steg ju solen redan upp bakom parkens ekar! Prinsessan gav sig ej tid att taga kläder på sig; barfotad och i blotta nattlinnet skyndade hon ut, sprang genom trädgården och rosenallén och se, ganska riktigt! Där låg på marmorbordet i paviljongen den underbara kantelen. Rosavit hade aldrig sett en sådan, men hon gissade naturligtvis att det var den efterlängtade skatten. Hon vågade ej röra vid strängarna, utan tog den dyrbara tingesten försiktigt i sina armar och smög sig upp till sitt rum. Men där kunde hon ej längre styra sin nyfikenhet. Hon glömde att det ännu var så gott som natt, att alla i slottet ännu sovo och att hon själv var i nattlinnet. Hon satte sig på en pall och lät fingrarna försiktigt glida över strängarna. Och se! toner ljödo, klara, underbara toner! Hon försökte ett tag till, ännu ett, och underbart! Fast hon aldrig hade spelat förr och ingen hade lärt henne, så fick hon fram det ena vackra, harmoniska ackordet efter det

andra. Nu lät hon fingrarna löpa, och tonerna formade sig till en melodi, ljuflig att höra. Det är en trollkantele, tänkte prinsessan och spelade med allt större iver.

Men nu blev det liv i slottet. Först kom Mataklunka lunkande, tjock och bastant, så hon knappast kunde gå, men gällde det hennes gullöga, prinsessan, så kunde hon till och med springa. Så kommo kammartärnor och hovfröknar, och sist överhovmästarinnan Kandelabra. Musiken hade trängt in till dem och de skyndade yrvakna och i nattkostymer in i prinsessans rum, därifrån ljudet kom. »Vad var det! Vad hade hon för sig!» Jo, där satt prinsessan i bara nattlinnet på en pall med ett underligt instrument i famnen och spelade. Vid denna oväntade syn stannade de helt förbryllade innanför dörren. Överhovmästarinnan sansade sig till först, gick fram och sade:

»Mirabilis Jalappa! min nådiga prinsessa, vad gör ni?»

»Jag spelar», svarade prinsessan lugnt och lät strängarna ljuda.

»Men i den där dräkten! Och vid denna tid?

Vet Ers Härlighet huru mycket klockan är? Ni väcker ju hela slottet! Deras Majestäter konungen och drottningen!» — —

»Det är detsamma, jag vill spela. Låt mig vara i fred.»

»Men Ers Nåd skulle ändå först låta kläda på sig», föreslog överhovmästarinnan, »sedan kan ju prinsessan hela dagen spela.»

Det insåg Rosavit och lät kammartärnorna kläda sig och Mataklunka reda ut och ordna hennes lockar. Hon hade också knappast fått på sig den vita klädningen med det blå skärpet förrän kungen och drottningen trädde in. Nyheten om prinsessans nya instrument hade nått deras öron.

»Varifrån har min lilla prinsessa fått det där spelverket?» frågade kungen.

»Det är inte något spelverk. Det är en kantele, som jag fått av Väinämöinen.» Kungen och drottningen fingo nu höra den underbara historien om trollflöjten, Väinämöinen och kantelen och om andeuppenbarelsen. Mest förvånande funno de det att prinsessan strax kunde spela. Prinsessan lät dem genast höra sin konstfärdighet. De

visste inte vad de skulle tro, men när de sågo huru lycklig prinsessan var över sin kantele och hörde huru vackert hon spelade, så grubblade de inte vidare över den saken. I sagornas land hända många underliga ting, så de nog voro vana vid sådant.

Mer än alla andra gladde sig dock Finn Speleman. Nu hade ju hans trollflöjt i alla fall hållit ord. Han skyndade till Tallbacka för att tala om det för mor Hjälpagärna.

Mor Hjälpagärna satt samma morgon vid sitt morgonkaffe och berättade för sin gubbe att hon haft en underlig dröm under natten.

»Jag drömde», sade hon, »att en ljus skepnad stod vid min säng och befallde mig att stiga upp, gå i klädboden och ur den stora kofferten taga fram kantelen, som den där döda kvinnan, du vet, bad mig väl bevara. Sedan tvang hon mig att följa sig till Björkeberga, och där måste jag lägga kantelen på marmorbordet i rosenpaviljongen. Därefter fick jag gå hem och lägga mig igen.»

»Du borde allt ha givit harpan åt prinsessan»,

tyckte gubben. »Hon är i alla fall kantelespelerskans barn. Det är visst och sant.»

»Jag skulle föra trolltyget till slottet! Tro aldrig det! Vem vet om den kvinnan alls var en riktig människa! Åtminstone går hon igen. Den där skepnaden hade alldeles likadana underliga ögon.»

I detsamma kom Finn och berättade att prinsessan nu äntligen hade fått en kantele.

»Har prinsessan fått en kantele? Vad för något?» frågade mor Hjälpagärna mycket förvånad.

»Ja då!» Hon hittade en i morse i rosenpaviljongen.»

Mor Hjälpagärna satt en stund alldeles tyst. Men så steg hon upp och gick ut, utan att säga ett ord. Hon gick till klädboden, öppnade den stora, blå, med hänglås försedda kistan och lyfte upp plagg efter plagg. Underst i bottnen hade hon lagt kantelen. Den fanns inte mera där. Hon packade åter in alltsammans och satte låset för kistan. Då hon kom in i stugan, hade Finn redan gått.

»Nåå, gumman! Har du inte varit sanndrömd

nu igen? Du gav ändå harpan till prinsessan», sade gubben fryntligt.

»Vad man i drömmen gör, det rår man inte för», tyckte gumman. »Jag tvår mina händer.»

»Var inte rädd, gumman. Du gör alltid det som är rätt och gott både vaken och i drömmen.»

VI.

Adjö Sessan!

Under de år som gått hade kungen allt väntat och hoppats att få en arvprins. Men ingen prins kom. Då blev kungen småningom misslynt. Han hade väntat tåligt och beskedligt, tyckte han, men Vår Herre tycktes inte bry sig om att uppfylla hans önskan. Han beslöt att försöka hjälpa sig själv. Han lät kungöra, att den som kunde upplysa om orsaken varför inte kung Tulipan fick en arvprins och skaffade en prins, skulle få av kungen utbedja sig vad som helst, ända till hälften av hans rike.

Nu blev det ett förfärligt grubblande och funderande. De lärda kikade upp till stjärnorna och

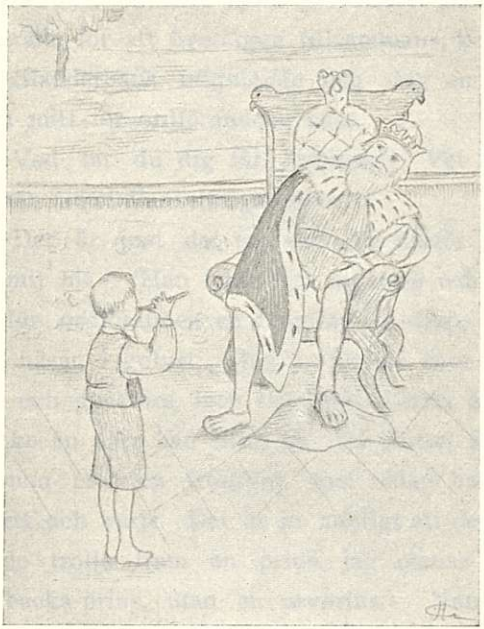

forskade i sina böcker och folianter. Gummorna spådde i kaffe och kort, men ingen kunde hitta på råd i den kinkiga saken.

En dag, då flere lärda professorer hade sammanträde för att överlägga tillsammans, kom med ens Sladderhans inhjulande och slog en kullerbytta mitt för ordförandens näsa.

»Vad tar du dig för, drummel! Vet du inte att här avhandlas viktiga saker!»

»Det är just det jag vet, och därför har jag kommit hit.» Han hade rest sig upp och gjorde nu för ordföranden en bugning så djup, att han slog näsan i golvet. »Jag är förstås bara en dum narr och gycklare, men det kloka herrar ej förstå, kanske en narr kan hitta på. På slottet finns en spelman med en trollflöjt, som redan har uträttat ett och varje. Det är ju möjligt att den också kunde trolla fram en prins, jag menar inte en Tallbacka-prins, utan en arvprins.» Narren grinade knipslugt. »Hm, ja.» Herrarna tyckte att rådet ej var så dumt, men det läto de inte märka. »Vi skall fundera på saken», sade ordföranden, »gå nu, men tala inte ens för en katt om det

här. Skulle det lyckas, så skall du få din del av belöningen.»

Narren gick. Han brydde sig inte om någon annan belöning än att få Finn avlägsnad från slottet eller att åtminstone bringa honom i onåd. Han var övertygad om att Finn inte skulle kunna trolla fram en arvprins och att han aldrig hade gått in på att ens försöka, om Sladderhans hade bett honom. Narren hoppades att herrarna snarare skulle lyckas förmå honom därtill.

De lärda herrarna läto nu kalla Finn Speleman och framlade för honom sitt förslag. Han skulle med trollflöjten förhjälpa kungen till en arvprins. Finn vägrade bestämt. Det var för mycket begärt, tyckte han, till och med av en trollflöjt, det var att fresta försynen. Men herrarna förespeglade honom den stora belöningen och äran. Han skulle bli rik och mäktig, kanske greve med stora jordagods. Finn tvekade. Han hade nog blivit litet fåfäng och äregirig vid hovet. Han var visserligen nu redan förnäm. Han hade blivit kungens handsekreterare, men han var i alla fall bara en tjänare. Men om han bleve

adelsman och en stor och rik godsägare, då kunde han kanske en dag till och med gifta sig med prinsessan Rosavit. Allt detta gick omkring i Finns hjärna. Och så samtyckte han att försöka sin lycka med flöjten.

Herrarna togo nu Finn med sig och gingo raka vägen till kungen. De hade kommit överens om att Finn ingalunda skulle få halva riket. Det var ju de och inte han, som hade hittat på det goda rådet med trollflöjten. Finn skulle nog få sin belöning och Sladderhans med, men de skulle i alla fall ha brorslotten. Ordföranden tyckte bara att det var dumt av narren att ej berätta för honom sitt förslag i enrum, ty då hade han inte behövt dela med de andra.

När herrarna kommo in till kungen, satt han sorgsen och bedrövad på sin tron. Ingen hade ännu kunnat ge råd angående prinsen.

»Ers Majestät», började ordföranden. »Efter djupa och vidlyftiga forskningar, ha vi nu fått kunskap i den för Ers Majestät och hela landet så viktiga frågan, jag menar arvprinsfrågan.»

»Nå, vad har du fått veta? Tala fort!» sade kungen.

»Jag skall tala med Ers Majestäts tillåtelse. Den ende, som kan ge upplysning om bästa sättet att få Ers Nåds önskan uppfylld, är Finn Speleman, som lovat rådfråga sin trollflöjt. Han och ingen annan kan bringa klarhet i saken. Men Eders Härlighet torde erinra sig att det var jag som kom på det.»

»Vi med! Vi med», bedyrade de andra herrarna.

»Ja, ja! Jag skall nog komma ihåg er. Men skaffa genast hit Finn! Tänk, att inte jag har kommit att tänka på trollflöjten!»

Finn Speleman stod inför kungen.

»Seså, Tallbacka-prins! Blås nu och förkunna, huru står att finna en arvprins åt kung Tulipan. Visa nu vad din trollflöjt duger till.»

»Trollflöjten har stor makt. Men den vill blott det Gud vill. Det beror på om Gud vill att kung Tulipan skall få en arvprins.» Finn kände sig orolig. Han anade att trollflöjten ej skulle uppfylla kungens önskan. Han önskade

sig hundra mil därifrån. Men nu hjälpte inga undanflykter. Finn slöt ögonen, lyfte flöjten till läpparna och började blåsa. Det var en glad melodi, den lät nästan som en triumfmarsch. Så sänkte han flöjten, såg kungen rakt i ögonen och sjöng:

En arvprins kungen får minsann,
När Rosavit sig tar en man,
Men vill ni veta vem hon har kär,
Jo, Tallbacka-prinsen, som står här.

Finn visste knappt själv huru orden hade gått över hans läppar. När han tystnat, bröt ett förskräckligt larm löst: »Förrädare! Inkräktare! Niding! skrek hovfolket. Kungen bjöd tystnad. Han var rasande:

»Dunder och kolorum, kaprifolium, kolokvint! Vad understår du dig pojke! Trashank, bängel, krabat, lurifax, potatisknopp! Du vågar höja dina ögon till vår höga tron och vår änglalika prinsessa! Du borde hängas, halshuggas, knådas, mörbultas till mos och stekas på spett för slikt påhitt.»

»Jag har ej hittat på det», passade Finn på att säga, medan kungen drog andan. »Det var trollflöjten.»

»Trollflöjta mej hit, och trollflöjta mej dit. Jag skall minsann trollflöjta dej ut ur riket, så det står härliga till! Du borde mista huvudet för majestätsbrott, din ärkeskälm, men jag skall låta nåd gå för rätt och skona ditt liv. Men ut ur min åsyn och mitt rike skall du. Jag landsförvisar dig för alltid. Sätter du din fot inom mitt lands gränser, så är du dödens, hör du det, din galgfågel! din dansmästare! din tallkott! — — — Mirabilis Jalappa! en sådan skandal! Hämta åt mig pomril! Fort! Jag kvävs!»

Hovmästaren, munskänken och tafeltäckaren störtade ut för att hämta pomril.

Finn skyndade upp på sitt rum, tog brådskande av sig de blå sammetsbyxorna, den guldstickade tröjan, silkesstrumporna och skorna med guldspännen, tog på sig sina vadmalsbyxor och sin röda väst, och barfotad, som han kommit, begav han sig från slottet. I rosenallén mötte han prinsessan.

»Var har du dröjt? Jag har väntat. Sätt dig nu fort här på bänken och sjung för mig!»

Finn nändes inte säga henne sanningen och

avslå hennes önskan; det var ju sista gången han skulle sjunga för henne. De satte sig bredvid varandra på bänken. Finn började blåsa. Han var rädd att det skulle bli en sorglig visa. Men den blev ej så värst sorglig. Han sjöng:

»Prinsessan hon sitter i rosenallén
Och spelar och sjunger i solens sken.
Rosorna dofta.
Var dröjer min glada speleman? Säj?
Kommer han inte och sjunger för mej?
Kom ofta, kom ofta,
När rosorna dofta! —
Hon väntar idag, som hon väntat igår.
Hon väntar väl ännu i tusen år.
Hon vet — fastän väntan är lång —
Finn speleman kommer nog åter en gång
Med låtar och visor och toner och sång,
När rosorna dofta.»

»Det var den allra vackraste visa du har sjungit», sade prinsessan. »Den skall du sjunga för mig alla dagar. Men de tusen åren kan du lämna bort. Så länge vill jag inte vänta.

Finn hade nästan glömt att han skulle bort. Han steg upp.

»Adjö Sessan», sade han, »jag måste gå nu. Spela du kantele och sjung, så har du roligt.» Han skyndade bort. Där allén krökte sig inåt parken, vände han sig om, svängde sin hatt och ropade ännu en gång: »Adjö Sessan.»

»Adjö Finn! Kom snart igen! Kom ofta, kom ofta, när rosorna dofta!» ropade Sessan och viftade med sin hand. Hon var inte ängslig. Finn brukade alltid kläda sig i bonddräkt, då han gick till sitt gamla hem, så det förvånade henne inte. Finn gick till Tallbacka och berättade vad som hänt. Mor Hjälpagärna blev inte synnerligen förvånad. »Lyckan kommer, lyckan går, den Gud älskar lyckan får», sade hon. »Den kommer nog igen till dig, om du håller dig till Gud.»

Finn tog avsked av fosterföräldrarna och vandrade ut i vida världen. Han var vid gott mod och trodde på sin trollflöjt, som lovat att han en dag skulle återvända till Björkeberga. Han sjöng och dudelidejade, där han vandrade bort från hem och land.

VII.

Trollbarnet.

Då prinsessan följande dag fick veta att Finn inte mera skulle komma igen, blev hon utom sig av sorg. Huru det hade gått till fick hon aldrig veta. Kungen hade på det strängaste förbjudit att tala om det för henne. Det sades att Finn själv ville gå ut i världen för att söka sin lycka. Men det trodde inte prinsessan. Hon frågade kungen, men han gav undvikande svar, och hon började tro att en förfärlig hemlighet låg därunder. Prinsessan blev med ens alldeles förändrad. Hon ville inte läsa och studera och var så oväänlig, nyckfull och krånglig, att ingen förstod sig på henne. Hon trodde att alla hade kommit

överens om att göra henne ledsen, då de ej talade om var Finn var, och därför brydde hon sig inte om att göra dem till viljes. Hon gick hela dagen omkring i skog och mark eller satt i rosenallén och spelade kantele. Hovfolket höll alldeles på att mista tålamodet, men det hjälpte ej att klaga hos kungen. Han hittade alltid på ursäkter för prinsessan, och drottningen bad att man för all del skulle skona hennes nerver.

Men Sladderhans var glad. Han hoppades att prinsessan skulle taga honom till nåder, då Finn var borta. Han höll sig i prinsessans närhet, fjäskade och passade upp henne och var så rolig och underhållande som möjligt. Men prinsessan vände sig bort från honom.

»Bort med dig, du fula troll!» brukade hon säga. Slutligen blev Sladderhans ond.

»Tala inte om troll du», sade han. »Det kan hända att du själv är ett troll, när allt går omkring.»

Sladderhans hade funderat ut ett nytt sätt att få bukt med prinsessans motvilja för honom. Han visste nu vad han skulle göra.

En natt vaknade kungen av att någon knackade bakom sänggaveln.

»Vem är det?» sporde kungen och satte sig upp.

»God vän«, svarade en viskande röst.

»Vad vill du?»

»Jag ville berätta varför du inte fått en arvprins.»

»Jaså, berätta fort.»

»Jo, saken är den, att du inte kan få en arvprins, så länge du har en bortbyting i slottet.»

»En bortbyting! Vem då?»

»Vem annan än den såkallade prinsessan till Björkeberga!»

»Min älskade prinsessa Rosavit en bortbyting! Mirabilis Jalappa! Vem är du, som vågar säga något sådant!»

»Jag är ett troll och vet vad jag säger. Den natten den riktiga prinsessan dog, kommo trollen och togo bort henne och lade ett levande barn i vaggan. Tror du mig ej, så fråga livmedikusen, om inte den riktiga prinsessan hade ett födelsemärke på vänstra foten, och fråga sedan Mataklunka om Rosavit har ett sådant. Prinsessan är

ett trollbarn, och därför har du inte fått någon prins. Men en prins vill du ha.»

»Ack, jag arme kung! Visst vill jag ha en prins. Men inte kan jag ju döda min kära prinsessa!»

»Behövs inte!» sade rösten. »Prinsessan behöver inte försvinna från jorden, utan bara från slottet. Gör henne till hönspiga för ett år. Under tiden har du nog fått en prins. Adjö kung! Tänk på mina ord.»

Åter en knackning och buller bakom sängen, ett tassande över golvet och så blev allt tyst. Kungen ville tända eld på ett ljus, men fann inga tändstickor. Följande morgon gick han till sin drottning och berättade vad som hade hänt under natten. Drottningen blev inte alls förvånad. Hon hade länge tyckt att det var något besynnerligt med prinsessan. Den där förtjusningen i bondpojken Finn och det där kantelespelet var så olikt ett kungabarn. Kungen var ju musikalisk. Men på drottningen bråddes inte den flickan ett dugg. Drottningen ville ej Rosavit något ont, men när det gällde en så viktig sak som en arv-

prins så måste ju saken tagas förståndigt. Man kunde ju säga Rosavit, att denna förändring var nödvändig för hennes uppfostran, så skulle hon ej finna det så svårt. Den saken skulle nog drottningen sköta om. Kungen insåg att drottningen hade rätt, och ehuru det redan var långt lidet på dagen, kallades prinsessan till sina kungliga föräldrar.

Då prinsessan till Björkeberga fick veta att det för hennes uppfostran var nödvändigt att flytta från slottet och en tid vara hönspiga, blev hon utom sig af sorg och förtvivlan. Hon kastade sig om kungens hals och gret och bad att få slippa något så förskräckligt. Hon skulle nog bli snäll och medgörlig, blott hon fick stanna på slottet. Kungen blev villrådig. Men drottningen gjorde slag i saken.

»Låt bli att plåga kungen med böner och löften», sade hon strängt. »Kungen har fattat sitt beslut och då kan det inte mera ändras. Ett viktigt skäl, som du ej känner till, tvingar honom att handla som han gör.»

Dessa ord återförde kungens tankar på arv-

prinsen. Han lösgjorde sig ur prinsessans armar och steg upp. »Din mor drottningen har rätt. Du måste underkasta dig vår vilja. Adjö, mitt älskade gullbarn! Jag skall ej glömma dig. Jag skall ofta hälsa på dig. Snart får du komma tillbaka.» Han omfamnade ömt prinsessan och skyndade ut.

Där stod den stackars prinsessan, i sin vita, eleganta spetsklädning med himmelsblått sidenfoder och det gullgula håret utslaget, alldeles tillintetgjord. Hon skulle bli hönspiga! Hon! Prinsessan till Björkeberga!»

»Stå nu inte där och häng läpp, utan gå upp i ditt rum och kläd om dig. I den där kostymen kan du inte sköta höns. Jag skall skicka upp till dig en kammartärna med en passande dräkt. Du får bo med Maja gåsapiga i tjänstefolkets byggnad och på inga villkor komma upp till slottet. Din kantele får du taga med dig! Adjö, Rosavit! Uppför dig väl, så blir din förvisning kanske inte så lång.» Drottningen tryckte en kyss på prinsessans panna och lämnade rummet.

»Jag vill inte bli hönspiga! Jag vill inte bort från Björkeberga! Jag vill inte bo med gåsapigan! Jag vill inte ha fula kläder! Jag vill vara prinsessan till Björkeberga! Det vill jag!» snyftade Rosavit med skälvande läppar och under strömmande tårar. »Jag vill vara hos pappa kungen och mamma drottningen!»

Drottningen vände sig om i dörren. »Vill, vill, vill! vad är det för ett språk! Du skall bort just för att du skall lära dig att inte säga jag vill, utan för att lära dig göra det du skall. Gå genast upp på ditt rum och kläd om dig! Du vill väl inte att Arabeskenhjelm skall bära bort dig.» Drottningen gick.

Den gråtande prinsessan skyndade upp till sitt rum, kammartärnan var ej ännu där med den nya kostymen. Rosavit tog sin kantele, torkade sina tårar och gick ned till rosenallén, satte sig på en bänk och begynte spela. Ännu var hon inte hönspiga!

Hon hade inte suttit länge förrän Sladderhans kom släntrande längs allén. Han slog sig ned bredvid prinsessan.

»God afton, Rosavit! Huru känns det att vara hönspiga?» sade han och grinade.

»Gå din väg, fuling! Du vet att jag ej kan tåla dig!» sade prinsessan och drog sig från honom.

»Nå, nå, inte så morsk, lilla du! Det duger inte numera att vara stor på sig. Hittills har hela slottet fått dansa efter din pipa. Men nu får du dansa efter Maja gåsapigas pipa. Du får nu känna vad det vill säga att vara föraktad och förödmjukad. Men var inte rädd, du! Om alla andra också vända dig ryggen, så skall inte Sladderhans göra det. Jag skall bli din vän nu, då du inte har någon annan. Jag skall nog hämta godbitar åt dig från slottet, lita på det. Men då skall du också vara snäll mot mig och vara min vän.» Han närmade sig prinsessan inställsamt. Men hon drog sig åter undan.

»Jag vill inte vara din vän! Jag vill inte ha dina godbitar! Jag är inte någon riktig hönspiga. Jag kommer att sköta hönsen en tid för att göra kungen till viljes. Men jag är i alla fall prinsessan till Björkeberga och kommer aldrig att

ha något att skaffa med dig. Kom ihåg det, dumma narr!»

Nu blev narren ond och glömde kungens förbud att prinsessan skulle få veta att hon ej var hans dotter.

»Du skulle vara prinsessa till Björkeberga!» skrek han. »Du skulle bara låtsas vara hönspiga! Nej pass! Så är det inte. Du är inte mera prinsessa, än jag är prins. Tror du kungen skulle låta sitt eget barn, sin kungliga prinsessa, bliva hönspiga! Nej då! Tro aldrig det! En bortbyting är du, ett trollbarn! Det har man nu fått reda på, och därför skickar kungen bort dig. Inte vill han ha ett trollbarn hos sig — — —.» Sladderhans skulle kanske ha hållit på ännu, om inte Mataklunka hade kommit vägen fram och hört de sista orden.

»Vad understår du dig, din olycksfågel!» sade hon och tog honom i kragen och ruskade honom. »Du vet att kungen har förbjudit att prata om detta! Nu skall du äntligen få dig, din pratmakare! Tro honom inte, nådigaste prinsessa,» vände hon sig till Rosavit. »Han narras så lång, eller

rättare så kort han är. Nu för jag honom direkte till kungen.» Hon gick dragande narren med sig.

Prinsessan hade suttit som förstenad och inte fått fram ett ord. Men nu blev det liv i henne. »Ett trollbarn var hon! En bortbyting och ingen prinsessa! Och därför skulle hon bli hönspiga! Men nej! tusen gånger nej! Det skulle hon inte bli! Hon var ett trollbarn och till trollen skulle hon gå! till trollen, till trollen! Hon skulle spela för trollen och dansa med älvorna! Hon störtade upp och gav sig till att springa. Hon sprang genom trädgården och parken, ut genom grinden längs spångar och stigar och kom slutligen till stranden. Hon steg i en båt, lade kantelen på bottnen och rodde ut. Hon hade medvind och var snart långt ute på fjärden, hon rodde och rodde, tills hon kom till ett sund, styrde genom sundet och in i Kristallviken. Hon hade ofta varit där med Finn. Här skulle ingen finna henne, tänker hon. Ute på fjärden blåser det friskt, men viken är spegellugn. Trött efter rodden drager Rosavit in årarna och vilar. Hon känner sig hungrig och trött. Solen har gått ned,

och det blir skymning. Aftonkylan smyger sig över henne. Hon ryser i sin tunna klädning. Men hem vill hon ej. Ack, om Finn speleman vore i närheten! Hans trollflöjt skulle nog rädda henne. Om hennes kantele ändå kunde trolla honom till henne! Hon lägger kantelen på sina knän och låter fingrarna löpa över strängarna. Klara toner, fulla, harmoniska ackord ljödo i den stilla kvällen. Aldrig hade prinsessan spelat så vackert. Hon spelade så, att hon glömde hunger och köld och all sin sorg och oro; hon spelade tills månen steg upp och kastade en bred, glittrande strimma över vattnet. Men vad var det? Rosavit ser vita armar och axlar och långt, svart hår gunga upp och ned på vattnet. Vackra flickor hålla varandra omslingrade och närma sig båten, de se på Rosavit med mörka, underliga ögon. »Trollen!» tänker prinsessan. »Trollen komma för att hjälpa mig!» Hon är inte alls rädd. Hon spelar fortfarande. Men nu ser hon att näcken själv står där borta vid bergväggen med långt, vitt hår och skägg.

»Din kantele, flicka, behagar mig väl. Den vill

jag äga själv, min själ», hör hon näcken säga. Nu först kom Rosavit ihåg varningen att ej spela på vattnet, emedan näcken då skulle taga hennes kantele. Hon blev förskräckt och skulle helst ha rott bort. Men sjöjungfrurna kommo allt närmare, vågorna började gå högre, och båten drevs in mellan klippor och stenar; plötsligt stötte den hårt mot ett undervattensgrund och vaggade och krängde så starkt, att Rosavit med båda händerna måste hålla fast i båtens reling, för att inte falla över bord. I det samma gled kantelen ned från hennes knän och försvann i djupet. Prinsessan utstötte ett fasans skrik: »Min kantele! min kantele! Men av kantelen syntes ej ett spår. Sjöjungfrurna hade också försvunnit. Men näcken stod fortfarande mot bergväggen. Och se! Nu höll han Rosavits kantele i sina armar.

»Min flicka, du spelar kantele väl,
Men nu skall jag spela själv, min själ!»

ropade han över till Rosavit, och så sjöng han och försvann. Kristallviken var spegellugn, som förut. Båten låg stilla mellan stenarna. Men

årarna syntes ej till, de hade också glidit ut i vattnet, då båten krängde. Där satt nu den stackars prinsessan till Björkeberga ensam och övergiven i Kristallviken. Hon tänkte på sin präktiga prinsessbädd med skära sidenomhängen. Ack, nu skulle hon gärna ha legat i hönspigans simpla säng, men fick i stället hålla till godo med den hårda, kalla båtbottnen. Hon kröp ihop, drog den tunna spetskjolen över de bara armarna, mumlade »Gud som haver», och trött som hon var, somnade hon.

Snart kom ett ljust andeväsen svävande över vattnet och fram till båten i Kristallviken, bredde en flik av sin vita, skimrande dräkt över den sovande prinsessan, satte sig vid styret och sakta och tyst gled båten från grundet, drevs av en osynlig makt genom sundet och ut på den vida, månbelysta fjärden.

VIII.

Ödebo — Lyckebo.

Då prinsessan följande morgon slog upp sina ögon, befann hon sig inte mera i Kristallviken. Båten låg vid en strandäng, som låg på sluttningen af en backe. Däruppe stod en röd stuga, omgiven av några slokbjörkar. En trädgårdstäppa låg utanför och rök ringlade sig upp mot den klarblå himmelen.

»Där bo människor», tänkte prinsessan, som var hungrig med besked. »Där kan jag få litet mat.» Hon hoppade i land och gick längs en stig över ängen och genom ett potatisland och en trädgårdstäppa och kom fram till stugan.

Utanför dörren låg en stor, lurvig hund. Han steg upp och kom fram och nosade på prinsessan, men vände sedan om och lade sig ett stycke åt sidan, så att dörren blev fri. Prinsessan vågade då gå fram och knacka på. Ingen svarade. Hon öppnade försiktigt dörren och trädde in. Där såg ganska tarvligt ut, tyckte prinsessan, som aldrig förut hade varit inne i en bondstuga. Simpla stolar och bänkar av trä och ett omåladt bord. På golvet trasmattor. I spiseln puttrade kaffepannan på elden, och på bordet stodo koppar, gräddsnäcka och sockerskål av enklaste slag. Ingen människa var i rummet. En katt kom fram och strök sig mot henne, och en korp satt på en stolskarm. Han såg på prinsessan, böjde sitt huvud och sade »Guds fred». Prinsessan kände sig illa till mods. Hon skulle helst ha sprungit bort. Men kaffet doftade så gott och hennes toma mage skrek. »Någon måste väl bo här», tänkte prinsessan. Ganska riktigt. Efter en stund trädde en liten, krokig gumma in med en knippa ris på ryggen. Hon tycktes inte alls vara förvånad att se prinsessan.

»Jaså, du är här? det är bra!» sade hon och kastade risknippan på golvet. »Guds fred Lilladumma!»

Prinsessan stirrade förvånad på gumman. Hon trodde att hon tog henne för någon annan och sade: »Jag är inte någon Lilladumma. Jag är Rosavit, prinsessa till Björkeberga, kung Tulipans dotter. Vill gumman vara snäll och ge mig kaffe med dopp, så far jag sedan hem till Björkeberga.»

»Prata inte boss! Hon är Lilladumma, tills hon förtjänar ett bättre namn. Jag är drottning Aga till Ödebo och håller skola för dumma människobarn. Om du är snäll och läraktig och förnöjsam, får du framdeles komma till drottning Frida till Lyckebo. Det beror alldeles på dig själv när detta sker. Gå nu ner till stranden och bada, och lägg med detsamma bort den där trasgrannlåten! Se här har du ordentliga kläder. Tag dem på dig, och kom sedan upp, så får du kaffe med dopp. Men raska på! Det är sent.» Gumman gav henne en blå underkjol, ett simpelt, vitt linne och ett rött livstycke. »Skor behöver du inte nu, det är så varmt, att du kan gå bar-

fotad.» Prinsessan var så förvånad, att hon ej förmådde röra sig ur fläcken. Hon stod där handfallen med kläderna på armen.

»Nå, blir det någonting utav?» frågade gumman barskt och spände ett par underbart klara, genomträngande ögon i Sessan. De ögonen kunde hon ej motstå. Hon gick, men beslöt under vägen att lämna de märkvärdiga kläderna på stranden och genast ro sin väg. »Hon kallade mig Lilladumma», tänkte hon med harm, »en skola för dumma mänskobarn, sade hon — kallade sig själv drottning Aga till Ödebo. Skön drottning! Ödebo. Det passar. Nej! då tyckte jag ändå mera om skolan på Björkeberga.» — Nu var hon vid stranden. Men vad var det! Båten var borta! Försvunnen! Ack, ack! Nu var hon i drottning Agas våld. Bäst att lyda henne! Ty kaffe måste hon ha. Men sedan skulle hon rymma. Ja, det skulle hon!» Hon klädde av sig och hoppade i sjön. Det var härligt att plaska omkring i det klara, friska vattnet. Prinsessan simmade och dök och hade innerligt roligt. När hon äntligen fick nog och kröp upp på det torra, såg hon sig om

efter sina kläder, hon tänkte visst inte taga den simpla bonddräkten på sig, nej då! Men hon såg inte sina kläder, de voro försvunna, endast den blå kjolen, det grova linnet och det röda livstycket lågo på en sten. Hon fick lov att taga den kostymen på sig, och skyndade upp till stugan. Hon längtade gruvligt efter kaffet. Värst var det att gå barfotad, det voro hennes prinsessfötter inte vana vid. Men det gick ändå ganska bra, hon tyckte nästan att det var roligt. När hon kom in, stod kaffepannan på bordet och smör och bröd samt filbunke.

»Seså Lilladumma, ät nu och drick och håll till godo», sade gumman och hällde i en stor kopp kaffe. Det var inte vetebullar, småbröd och kakor gumman bjöd på. Det var simpelt rågbröd. Men aldrig hade en måltid smakat prinsessan så gott. Det smakar, när man är hungrig. På Björkeberga hade hon fått kakao på säng, och den måste vanligen trugas i henne. Men nu! Hon åt, som hade hon aldrig sett mat förut. Och när hon slutligen var mätt, gick hon fram till gumman, neg och sade:

»Tack, drottning Aga, det var gott. Får jag nu fara hem?»

»Hem! Du är ju hemma, vet jag. Du har kommit hit för att hjälpa mig med mina arbeten och göromål, jag är gammal och trött, ser du, och behöver dig. Du kommer inte härifrån förrän jag säger till. Jag skall nu presentera dig för mitt hovfolk och sedan gå vi till arbetet, det är långt lidet på dagen. Hovmarskalken Snabbfot har du redan gjort bekantskap med och likaså med kammarherre Silkesklo, men de ha ej ordentligt hälsat på dig. Hitåt, herrar Snabbfot och Silkesklo! Lilladumma vill hälsa på er!» Den lurviga hunden kom in gravitetiskt, satte sig framför prinsessan och lade sin tass i hennes knä.

»Snabbfot är dig bevågen», sade gumman, »men han är också vaksam. Försöker du rymma, så akta dig. Han är snabb och har vassa tänder. Bäst att ha honom till vän.» Prinsessan lade varsamt sin hand på hundens huvud. Jag skall nog akta mig, tänkte hon.

Nu kom katten fram, krökte rygg och spann.

»Han spinner, han vill vara din vän. Men

försök ej att här inne företaga något du ej har lov till, då har han både tänder och klor att tukta dig med.» Prinsessan strök katten över ryggen. Med dig kommer jag nog till rätta, tänkte hon.

»Statsministern Krax har redan hälsat dig välkommen. Han är mitt enda talande sällskap här och berättar för mig allt vad som sker. Han är också en god rådgivare. Fråga bara honom, om du blir rådvill, han ger svar på tal, han. Inte sant, Krax?» Den svarta korpen höjde sitt huvud, såg på prinsessan och sade: »sant». Därpå försjönk han åter i tankar.

»Pulle och Drulle!» ropade nu gumman, och in kilade två små ekorrar och klängde upp på gummans axlar och armar. »Det är mina småsvenner, ser du, de äro rara, må du tro. Med dem får du leka, om du varit flitig och snäll, men försök inte, om du varit lat och dum. De veta nog vad de göra. Seså, bort med er bytingar! Arbeta först, och leka sedan!» Ekorrarna kilade ut och in flög en vit duva. »Det är mitt postbud, lilla Vitvinge», sade gumman och sträckte handen mot duvan. »Hon bringar mig budskap

från den yttre världen, med vilken jag har ingen gemenskap. Det var Vitvinge som förde till mig bud om din ankomst, Lilladumma. Men i dag har han intet brev med sig. Vila dig, Vitvinge, tills du behövs.» Duvan flög ut och satte sig i en björk. »Sångerskan Nattergal och spelman Knarr får du höra i afton. Nu flinkt till arbetet! Du får rensa i trädgården. Jag skall visa huru det går till. Jag gissar att Lilladumma är mycket okunnig.»

Prinsessan fick lov att följa med. Hela förmiddagen fick hon sitta nedhukad i solbaddet och rensa. Det värkte i ryggen och hon brände sina händer och fötter på nässlor. Hon beslöt att så fort som möjligt begiva sig bort från detta förskräckliga ställe. Efter middagen fick hon vila en stund, men så igen till arbetet. På aftonen fick hon vara med och mjölka korna och mata grisarna. Då göromålen voro slut, tog drottning Aga henne med sig till en lövdunge, där en bänk stod med utsikt över sjön. Nu fick hon höra fru Nattergal sjunga med ackompanjemang av herr Knarr. Det var så vackert, att hon för en stund

glömde sin sorg. Hon måste dock tidigt i säng. Det var ingen prinsessbädd hon fick. En smal brits med en halmmadrass, grova lakan och en brokig rya till täcke var allt som bjöds till vilobädd i den lilla kammaren innanför stugan. Men prinsessan, som var trött, sov sött och drömde vackra drömmar.

Det var ett strävsamt liv prinsessan hade kommit till. Hon måste upp med solen, sopa och städa, sköta höns och mjölka kor och mata grisar, gräfta, rensa och kratta. Hon var misslynt och tyckte att hon lika gärna kunnat vara hönspiga på Björkeberga som piga åt den där stränga gumman, som kallade sig drottning Aga. Hon tänkte alltjämt på att fly. Men det var ej så lätt. Om ej gumman var med henne, så följdes hon av Snabbfot vart hon gick. En gång försökte hon springa inåt skogen, men Snabbfot var ögonblickligen efter, grep henne i kjolen, morrade och visade tänderna så fult, att Rosavit fann för gott att avstå från alla rymningsförsök.

En gång försökte prinsessan att skolka, när gumman inte var med. I stället för att räfsa,

lade hon sig raklång på gräset och sov en stund.

Vid middagen satte sig statsministern Krax på karmen till gummans stol och sade: »Dumma lat». »Har du varit lat, Lilladumma? Då blir det ingen konsert i afton.» Så var det. Prinsessan fick ej vara med och höra fru Nattergal den kvällen. Det var ändå det enda roliga hon hade på slottet Ödebo. Hon tordes aldrig mera vara lat.

En dag skulle prinsessan rensa ärter. Det var ett långsamt arbete. Hon började fuska och kastade en handfull ärter i spiseln. I samma ögonblick var kammarherre Silkesklo inpå henne, spottade, fräste och sköt rygg och krafsade till hennes hand, så det blev en ful skråma. Det dugde inte att fuska.

Prinsessan fullgjorde härefter sina skyldigheter ordentligt, men motvilligt och utan glädje. Drottning Aga var sträng mot henne, men såg ibland vänligt och uppmuntrande på henne.

Prinsessan undrade när hon skulle komma till Lyckobo, till drottning Frida. Hon hade ju nu lärt sig att mjölka och sköta både höns och gri-

sar, hon kunde skala potatis och baka bröd och skilja persilja från ogräs; hon kunde till och med tvätta och skura, men ännu hördes inte någonting om Lyckobo. Vad menade gumman med folkvett, det ville Rosavit gärna veta, men vågade inte fråga den stränga drottning Aga. Hon frågade i stället statsministern Krax.

»Hör på du svarting där», sade hon en dag till honom, »är jag inte flitig, vad!»

»Flitig», svarade Krax.

»Är jag inte kunnig?»

»Kunnig», fick hon till svar.

»Vad skall jag göra mera för att komma till Lyckobo? Säg det.»

Korpen lade huvudet på sned och såg på prinsessan med sina kloka ögon.

»Var snäll, var glad, var nöjd. Gör allt med lust och fröjd, då Ödebo försvinner, då Lyckobo du finner», sade han högtidligt. »Arbeta med fröjd? Vem kunde väl det?» tyckte prinsessan. »Man arbetar för att man måste».

»Försöka, försöka», sade Krax.

Prinsessan beslöt att försöka. Hon ville så

gärna till Lyckobo. Följande morgon steg hon upp tidigare än vanligt, gick sakta ut i stugan, hämtade in vatten och sprang efter stickor och ris, gjorde upp eld och satte kaffet på. Gumman var helt förvånad, när hon fick se detta, och klappade Rosavit vänligt på kinden. »Det var snällt, Lilladumma», sade hon. Det var första gången hon hade berömt prinsessan. Hon blev så glad, att hon muntert sjungande fullgjorde sina göromål. Underligt nog kändes det inte alls så besvärligt som förut. Från och med den dagen tyckte Rosavit att allt var förändrat. Sysslorna gingo som en dans. Hon tyckte inte det var tråkigt att sköta hönsen. Hon riktigt började hålla av dem och pratade med dem och de sprungo emot henne och kacklade muntert, då hon kom till dem med mat. Korna och grisarna tycktes också förstå henne. Snabbfot var hennes bästa vän, Silkesklo låg gärna i hennes knä och spann, och Pulle och Drulle voro hennes käraste lekkamrater. Krax slog sin gärna ned på karmen av hennes stol och sade ofta: »Bra, bra!»

Drottning Aga var också förändrad. Hennes

ögon hade blivit så innerligen goda och glada, och hon kallade inte mera prinsessan Lilladumma utan Kärasöta.

»Varför kallar du mig inte mera Lilladumma?» frågade Rosavit en dag.

»Därför att du blivit så rar att du måste heta Kärasöta. Nu kan du också när du vill resa till Lyckobo.»

»Men nu vill jag inte mera resa till Lyckobo. Där kan inte vara roligare än här. Jag tycker att det här borde heta Lyckobo och inte Ödebo».

»Så är det också. Där man finner lyckan, där är också slottet Lyckobo.»

«Då är jag ju redan där. Det är härligt! Och då är du drottning Frida kanske?»

»Kanske det», sade gumman leende. »För Lilladumma var jag drottning Aga, men för Kärasöta är jag drottning Frida.» Rosavit var så förtjust att hon föll drottningen om halsen. Hon trivdes nu så bra, att hon alls inte längtade att vara prinsessa. Så förgingo några år och Rosavit var ej längre barn, hon var en frisk, glad och vacker tärna om sjutton år.

IX.

Lyckospindeln.

»Kärasöta», sade gumman en afton till Rosavit, då de sutto tillsammans i lövdungen och lyssnade till fru Nattergal, »Kärasöta, jag har i dag med Vitvinge fått bud från den yttre världen. Det är tid för dig att lämna Lyckobo och återvända till Björkeberga.»

»Får jag resa till Björkeberga!» Prinsessan hoppade upp av glädje och förtjusning. Men så såg hon ned på den gamla, böjda gumman, som satt där tyst och sorgsen. »Men vem skall hjälpa dig med hönsen och korna och allting? Inte kan du vara ensam kära, rara drottning Frida?»

»Det blir väl någon råd för mig. Jag har Snabbfot, Silkesklo och de andra».

»Inte kunna de hjälpa dig.» Prinsessan satte sig ned och funderade en stund, men så smög hon sig till drottning Frida: »Måste jag resa? Får jag inte stanna hos dig om jag vill?»

»Visst får du stanna, Kärasöta, men inte kan du vilja det. Tänk på det härliga livet där utanför, på alla dem du håller av. Vill du försaka allt detta för att leva här i ensamheten med mig, gamla gumma. Det kan inte vara sant?»

»Det är sant, drottning Frida. Jag håller av dig. Jag vill stanna hos dig!»

»Barn, barn! Är det möjligt!» Gumman tog prinsessans båda händer i sina och såg på henne med glädjestrålande ögon. »Du håller av mig! Du offrar din lycka för min! Men det får inte ske! Du skall inte begrava dig här i min ensamhet. Du skall finna ditt Lyckobo annanstädes. Men innan du lämnar mig, vill jag giva dig en gåva, och för att du skall förstå att använda gåvan rätt, skall jag tala om för dig varför jag ensam och övergiven bor här på Ödebo-Lyckobo. Hör noga på:

Då jag var en ung och tanklös flicka, hände det att jag räddade en duva som, förföljd av en hök, hade fallit i sjön. Det var drottning Sagas brevduva, Vitvinge. Hon gav mig till tack en lyckospindel, innesluten i en förgylld medaljong. Lyckospindeln kunde uppfylla tre önskningar, om jag uttalade dem högt med medaljongen i min hand. Dåraktig som jag var, önskade jag mig rikedom och makt. Vacker var jag förut, så det behövde jag ej önska. De två önskningarna uppfylldes genast. Jag blev en mäktig konungs drottning. Nu hade jag det jag längtat efter. Men det tillfredsställde mig ej. Jag törstade ständigt efter mera makt och övertalade konungen att börja krig med ett grannfolk, för att utvidga vårt välde. Men kriget gick olyckligt. Vi blevo besegrade. Folket, som var förbittrat över att tusental människor blivit offrade på slagfältet, ställde till uppror. Kungen blev mördad. Jag lyckades fly. Men förföljdes och störtade slutligen som träffad av åskan till marken. Jag trodde att jag var död. Men det var ej så. Då jag uppslog ögonen, befann jag mig liggande på ett slagfält, omgiven

av döda och sårade. Jämmer och klagan uppfyllde luften. En stackars lemlästad soldat låg i min närhet. Han höjde mot mig sin knutna hand. Du drottning där, allt detta elände är ditt verk. Må Gud straffa dig! Jag ryste. I detsamma såg jag döden komma emot mig. Skulle jag dö och komma inför Gud och bli straffad för allt det onda jag gjort. Nej, nej! Jag kom ihåg lyckospindeln och att jag ännu kunde få en önskan uppfylld, tog den i min hand och sade: Inte dö förrän jag gottgjort allt det onda jag gjort, så att jag törs komma inför Gud. Jag vet inte vad som sedan hände. Då jag återkom till mig själv, befann jag mig på Ödebo. Inga människor funnos här. Länge fick jag vara ensam. Men så kommo Snabbfot, Silkesklo, Krax och Pulle och Drulle. Jag förstod att det var därför, att jag alltid varit god mot djuren, ehuru jag varit kärlekslös mot mina medmänniskor. Därför hade människorna allesamman övergivit mig. Djuren och jag blevo goda vänner. Men jag längtade att få betala min skuld till människorna. Småningom blev jag i tillfälle att göra det. Många olyckliga ha under

årens lopp landat här. Jag har hjälpt, vårdat, undervisat, förmanat och försökt vara god emot flyktingar, lättingar, brottslingar. Jag har försökt att göra Ödebo till Lyckobo för dem och mig. Men det har ej lyckats. De ha kommit och farit. Ingen har tackat mig, ingen har älskat mig. Det var rättvist. Jag hade heller aldrig älskat någon annan än mig själv. Vad jag gjorde för alla dessa, gjorde jag ej af kärlek, utan för att betala min skuld. I femhundra år har jag nu hållit på att betala och gottgöra och har dock inte känt någon lättnad i bördan som tryckte mig. Jag förstår nu att det var så, emedan icke kärlek utan fruktan för straff tvang mig att tjäna mina medmänniskor. Men när du så kärleksfullt ville försaka din lycka för att lyckliggöra mig, smalt isen i mitt hårda, självisk a hjärta och jag kunde avstå från glädjen att ha dig hos mig. Och då, då lärde jag känna en lycka, som jag aldrig tillförene har känt, glädjen att göra gott icke av plikt och tvång utan av kärlek och med varmt hjärta. Jag förstår också nu, att jag arbetat fåfängt på att gottgöra vad jag brutit, emedan jag ej vetat det rätta

sättet. Nu skall jag inte mera försöka själv. Jag skall gå till Gud och be hónom lära mig och visa mig vägen till förlåtelse och frid. Se här min käraste, tag lyckospindeln, men tänk noga efter innan du önskar något. Var ej fåfäng och självisk som jag. Din farkost ligger vid stranden. Vitvinge visar dig vägen. Säg blott vart du vill fara. Farväl och tack!»

Prinsessan mottog lyckospindeln. Hon ville säga något, men fick ej fram ett ord. Hon stirrade på gumman, den nyss så skröpliga, gamla gumman. Besynnerligt! Hon satt där rak, hög som en drottning. Hennes ögon strålade, hennes ansikte var ljust, som förklarat. Hon såg uppåt himmelen. »Rosita! Kärasöta! Hör! Hör du rösterna som kalla mig! Ser du änglarna som komma svävande! De komma för att hämta mig! föra mig från livets skola till Guds skola! Jag kommer! Farväl barn!» Drottning Frida sträckte armarna uppåt. Så sjönk hon plötsligt maktlös ned på bänken.

»Kära drottning Frida! Gå inte från mig! Gå inte!» utropade prinsessan och omfattade sin gamla

vän med sina armar. Men drottning Frida fanns ej mer. Blott hennes tomma, slitna gumdräkt låg kvar på bänken. Prinsessan såg sig förskräckt och rådvill omkring. I detsamma kom en vit sky och omslöt henne och hon förlorade medvetandet.

X.

Drömmarnas ö.

Då prinsessan återkom till medvetande, befann hon sig i Björkebergabåten, i vilken hon hade rott till Kristallviken och som sedan hade fört henne till Ödebo-Lyckobo. Men något Lyckobo såg hon ej till. Ingen röd stuga skymtade fram mellan björkstammarna, intet potatisland, ingen kökträdgård, inga fruktträd syntes till. Hon såg blott en vild ödemark. Vart skulle hon nu taga vägen? Till Björkeberga? Ack ja! Om hon åter kunde vara på Björkeberga, återfå sin kantele, återse Finn! Ja, det skulle hon önska. Nu kom hon ihåg Lyckospindeln. Tre saker fick hon önska. Tre önskningar hade hon. Det var härligt! Till

först kantelen! Hon tog Lyckospindeln i handen och sade högt:

»Lyckospindel, säg mig du, var min kantele finnes nu!» Strax hörde hon en röst svara:

»Bortom tusen blåa sjöar,
hundratusen gröna öar
ligger i en bortgömd sjö
Drömmarnas ö.
Och där, i en kungsgård med brutet tak,
uti drottning Sagas eget gemak,
ligger i ett gyllene skrin
en kantele fin.
Men endast den kan kantelen taga,
som nyckeln får av drottning Saga.»

»Drömmarnas ö! Huru skulle hon hitta dit?» tänkte prinsessan. »Så dum hon var, som ej strax begärde själva kantelen. Nu hade hon bara två önskningar kvar. Dem måste hon spara för Björkeberga och Finn. I detsamma såg hon Vitvinge komma flygande. Hon kom ihåg att drottning Frida talat om att Vitvinge skulle visa henne vägen. Hon ropade: »Vitvinge! Vitvinge! Visa mig vägen till Drömmarnas ö!» Vitvinge sänkte sig ned och satte sig alldeles i båtens för.

Nu gled båten ut av sig själv. Prinsessan undrade huru de skulle hitta fram. Ty en tjock dimma hade stigit upp och omgav båten på alla sidor, så att man ej kunde se en handsbredd framför sig. Men båten gled säkert framåt, driven av en osynlig makt. Prinsessan visste ej, huru länge hon hade färdats. Då hon i alla fall inte kunde se de tusen sjöarna och hundratusen öarna, så blundade hon långa stunder. Plötsligt stötte båten mot land och stannade. Nu lättade också dimman. Solen bröt fram och hon såg att båten låg vid en brygga. Ett landskap i lövrik grönska låg framför henne. »Var är jag?» frågade prinsessan.

»På drömmarnas ö. Stig i land, stig i land!» sade bryggan.

Prinsessan steg i land och såg sig omkring. Hon tänkte: »Var är kungsgården?»

»Följ mig, följ mig;» sade en stig, som slingrade sig fram längs en blommande äng. Hon vandrade upp längs stigen och kom till en lummig björkallé.

»Välkommen, välkommen!» ljöd en väldig röst

från luften och en kungsörn kom seglande och slog sig ned i en björktopp.

Prinsessan gick längs allén. Men vad var det? Där kom en jättestor björn lufsande rakt emot henne. Hon tänkte skrika av skräck.

»Guds fred, guds fred!» sade björnen fryntligt. »Här äro människor och djur fridlysta. Var inte rädd.»

Så var det. Prinsessan såg till sin förvåning att det vimlade av småfåglar alldeles i örnens närhet, utan att han gjorde dem illa. Ekorrarna kilade ej undan, där hon gick fram, hararna sprungo henne nästan i fötterna; själva räven såg snäll ut och tittade inte ens åt duvorna, som trippade rakt framför näsan på honom. Alla hälsade henne välkommen. Nu var hon framme vid kungsgården. Skyhöga, gamla alar och hundraåriga lönnar stodo på gårdsplanen, rosor och jasminer doftade, kejsarkronor och tulpaner stodo höga invid väggarna.

»Stig på, stig på!» susade alarna. Prinsessan närmade sig trappan, som ledde till en låg veranda med bord och bänkar.

»Sitt ned, sitt ned!» sade bänken. Rosavit satte sig. På bordet var mat uppdukad: bröd, smör, smultron och mjölk.

»Ät och drick, ät och drick!» sade skeden och stack sig i hennes hand.

»Var så god!» sade tillbringaren och hällde mjölk i hennes tallrik, och skeden på smultronfatet lade för en rundlig portion smultron.

Prinsessan lät sig väl smaka. När hon var mätt sade hon:

»Tack alla snälla!» Hon visste ju inte vem hon skulle tacka.

»Håll till godo, håll till godo!» ljöd det i kör omkring henne.

Men nu ville hon söka upp prinsessan Sagas gemak. Där skulle hon ju finna en kantele.

Då hon från verandan kom in i förstugan flög dörren upp på vid gavel.

»Stig in, stig in!» sade dörren.

Det gjorde prinsessan. Hon vandrade genom salar och rum med rosiga tapeter och gammaldags möbel. Men någon kantele såg hon inte till. »Var kan drottning Sagas gemak vara?» hade hon

högt, då hon åter kom ut i förstugan. Hon behövde ej länge vänta på svar: »Kom upp, kom upp! högt under tak, är drottning Sagas gemak» sade vindstrappan. Prinsessan klättrade upp för den smala, branta trappan och stod snart på en halvmörk vind. Här var allt annat än fint. Gamla möbler och annat skräp låg hopat däruppe, packlådor stodo uppstaplade på varandra och i en vrå stod en väldig kista. »Inte kan väl prinsessan Saga bo här», tänkte Rosavit. I detsamma sade kistan. »Jag gömmer ett gyllene skrin! Jag gömmer en kantele fin.» Prinsessan gick skyndsamt fram till kistan, lyfte upp locket, och ganska riktigt, där stod ett präktigt, förgyllt skrin på dess botten. »Om jag nu bara hade nyckeln», tänkte Rosavit. Och se, i samma stund stod drottning Saga där i silverskimrande dräkt. Hon slog tre slag på skrinet med sitt trollspö. Locket flög upp och därinne låg kantelen.

»Tag mig, tag mig, jag är din!» sade kantelen. Prinsessan skyndade att lyfta kantelen ur skrinet: i detsamma slöts locket och kofferten smällde fast. Och drottning Saga var försvunnen,

innan Rosavit hann tacka henne. Hon höll med förtjusning sin skatt i sina armar och klev varsamt ned för vindstrappan, satte sig på verandan och började spela. O, vilka toner! Denna kantele hade mycket härligare ljud än hennes förra, tyckte prinsessan. Och nu hände det, som hon så hade önskat. Djuren förstodo hennes spel och strömmade till för att höra henne. Fåglarna slutade att sjunga och lyssnade. Nalle björn och Mickel räv kommo lunkande. Harar och ekorrar skuttade fram. Fjärilar och sländor kommo flygande och örnen stannade sin flykt och lyssnade, vilande på vingarna.

»Spela för oss! spela för oss» susade skogens träd, och prinsessan vandrade längs stigar och gångar och spelade.

Hon hade tänkt att så snart hon fått sin kantele bedja lyckospindeln föra henne tillbaka hem till Björkeberga och Finn. Dessa två önskningar kunde hon ännu få beviljade. Men nu var hon så förtjust att få spela kantele, att hon glömde både Björkeberga och Finn. Hon bara spelade, spelade, spelade. Och från dal och höjd

ljöd det: »spela för oss, spela för oss!» Så kom hon allt längre och längre bort från kungsgården, kom in i djupa skogen, tills hon en dag stod mitt för en bergvägg, så hög och brant att hon ej såg dess slut. Hon ville vända om, men den vilda skogen stod som en mur bakom henne, åt ena sidan hindrade täta buskar och snår och på den andra glimmade trollsjöns dunkelgröna vatten. Hon såg bort över vattnet till den gröna sluttningen med gran och björk på andra stranden, där skuggorna föllo långa, ty det hade blivit kväll. Hon såg kungsgårdens brutna tak. Men dit kunde hon ej nu komma. Det blir väl någon råd, tänkte hon, och satte sig på en sten för att vila. Men spela måste hon; det kunde hon ej låta bli, så trött hon än var. Hon lät fingrarna på må få löpa över strängarna. Då hörde hon med ens ett tisslande och tasslande bakom sig och en mängd små tomtar tassade fram och omringade henne. Prinsessan blev så häpen, att hon upphörde att spela och skyndsamt tog lyckospindeln i sin hand, för att kunna rädda sig, om det bleve farligt.

»Spela på, spela på!» sade en av tomtarna.

»Det är längesedan vi hört kantelespel, inte sedan gubben Wäinämöinen i tiden spelade för oss». — »Längesedan, längesedan!» instämde de andra tomtarna.

»Ha ni hört Wäinämöinen spela?» frågade prinsessan.

»Jo, jo men! Och det var musik det, må du tro. Det är nu flere tusen år sedan, men inte glömmer man den musiken», sade den tomte, som först hade talat.

»Spelar han ännu?» frågade Rosavit nyfiket.

»Huru skulle han kunna spela, då han ingen kantele har», tyckte tomten. »Den lämnade han åt människobarnen, när han flydde undan för den karelska kungen. Men om du ville låna honom din kantele, så nog skulle han minsann spela. Det var något att höra på det, skall jag säga.»

»Det tror jag nog», medgav prinsessan. »Jag skall gärna låna honom min kantele. Men var finns han?»

»Var han finns? Du sitter ju rakt utanför hans dörr, vet jag. Detta är porten till Fjällbo, där Wäinämöinen bor.

»Ack, låt mig komma in till Wäinämöinen, snälla — — —»

Snälla tomte, tänkte prinsessan, men hon hann ej få fram orden, ty i detsamma ljöd en stark knall, som hade åskan slagit ned och prinsessan sjönk ned bedövad.

Då hon vaknade till sans, var det alldeles mörkt omkring henne. Men nu såg hon svaga ljuspunkter, som närmade sig. Det var små lyktgubbar som kommo springande med lyktor i händerna. De samlade sig i stor mängd omkring henne, lyste på henne med sina lyktor och viskade sinsemellan: »Ett jättebarn, ett jättebarn! Vad skall Wäinämöinen säga!» Prinsessan erinrade sig nu att hon haft lyckospindeln i handen, då hon uttalat sin önskan att få komma till Wäinämöinen. Nu var denna önskan uppfylld, gissade hon.

»Jag är inte något jättebarn», sade hon. »Jag är prinsessan till Björkeberga och har kommit hit för att hälsa på Wäinämöinen. Var är han?»

»Hälsa på Wäinämöinen! Ser man på! Det går inte för sig. Wäinämöinen tål ej människobarn.»

»Ni kunde i alla fall säga honom, att om han vill spela kantele, så skall jag låna honom min på en stund.»

»En kantele! Har hon en kantele! Det är en annan sak. Håhå! Jaså! viskade lyktgubbarna sinsemellan, och så började de ropa: »Tomtar, nissar, troll och bissar, skynden hit! Här finns en flicka med en kantele! Fort! Fort!»

En mängd tomtar och troll kommo springande med ilande fart.

»Kom med, kom med!» ropade alla. »Följ oss, människobarn med kantele! Följ oss till Wäinämöinen!»

Det var prinsessan med om. Hon följde trollen genom gångar och valv. Slutligen kommo de till en grotta med högvälvt tak. I en urhålkning i berget, dit flere trappsteg ledde upp, satt en vithårig gubbe med buskiga, vita ögonbryn. Det vita, långa håret hängde ned över hans axlar, och skägget, snövitt som håret, täckte hans bröst ända ned till midjan. Hans ansikte var fårat och gråblekt, hans drag stela och blicken tom och glanslös. Armarna hängde slappt ned längs sidorna.

»Han är död» sade prinsessan och stirrade på den underliga gubben.

»Han sover», viskade lyktgubbarna. »Han har sovit i tusen år. Men giv honom kantelen, låt honom höra några toner, kanske han vaknar.»

Prinsessan steg upp för trappan, lade kantelen i Wäinämöinens knä, tog några ackord, lät tonerna ljuda. Det klingade härligt under det höga, vida valvet. Wäinämöinen spratt till och rörde på sig. Han höjde huvudet, dragen vaknade, ögonen fingo liv och glans. Han sträckte fram sina armar och blicken irrade liksom sökande långt bort. Han mumlade som i sömnen.

»Giv min kantele mig åter,
harpan med de gyllne strängar.
Jag vill spela, jag vill sjunga.
Jag vill goda runor kväda!» —

»Se här, du får låna min kantele, den ligger redan i ditt knä, spela nu kära, gamla Wäinämöinen.

Gubben sänkte blicken till den som talade, varseblev kantelen och i samma ögonblick grepo hans fingrar i strängarna. O, så det klang! Det

skalv och brusade genom valv och gångar. Lyktgubbar, tomtar och troll strömmade till från alla vinklar och vrår, krängde sig fast vid utsprång och pelare för att se Wäinämöinen spela kantele. Han spelade och spelade de härligaste melodier, allt starkare och fullare klang det. Granittaket remnade, lyfte sig, månskenet lyste upp den underbara musiksalen och gubben, som satt där hög och mäktig, som en kung på sin tron. Fåglar kommo flygande i stora skaror för att lyssna till de mäktiga tonerna. Bergväggarna öppnade sig och gåvo vika, man kunde se över skog och sjö. Alla skogens djur strömmade till, fiskarna i trollsjön lyfte sina huvuden ovan vattnet. Alla ville höra, alla ville vara med när Wäinämöinen spelade. Han spelade hela natten. Prinsessan stod framför honom, betagen, förtrollad. Men småningom bleknade nattens stjärnor, månen gick ned, morgonrodnaden syntes i öster och det började ljusna. Ännu spelade Wäinämöinen, men tonerna avtogo i styrka och klang och i samma ögonblick solens första stråle bröt fram, dog det sista ackordet bort och Wäinämöinens händer lågo

orörliga på kantelens strängar. I samma nu hade också bergväggarna åter rest sig och taket slutit sig ovanom Wäinämöinens borg. Det blev mörkt och lyktgubbarna sprungo åter omkring med sina lyktor och tomtarna med sina bloss. Trollen begynte åter hamra och knacka i gångar och valv.

Prinsessan gned sina ögon. Hon trodde att hon hade drömt. Men där satt Wäinämöinen framför henne med hennes kantele på sina knän. Han satt där rak och med kunglig hållning. Munnen log och ögonen strålade. Han såg ned på prinsessan och sade:

»Mänskobarn jag alltid skydde,
Långt från mänskobarnen flydde.
Men dig, lilla mänskoflicka
Vill jag ej ifrån mig skicka.
Du min kantele har funnit,
Jag min harpa åter vunnit.
Jag dig tackar hundra dagar,
Spelar för dig tusen dagar.
Kantelen mig väl behagar.»

»Inte är det din kantele. Du har bara fått låna den för att jag skulle få höra dig spela. Nu

går jag hem till Björkeberga och tar min kantele med mig. Tag hit den, kära Wäinämöinen.»

»Därom bli vi två, du lilla.
Här du stannar snällt och stilla.
Den till trollen sig begiver,
Uti trollens våld förbliver»,

sade Wäinämöinen och log illparigt.

»Pytt också!» skrattade prinsessan. »Jag skulle stanna här! Tro aldrig det. Jag har en lyckospindel, skall du veta, och behöver bara uttala en önskan, så är jag borta och kantelen med. Vänta, skall du få se.» Men innan prinsessan hann få lyckospindeln i sin hand, hade Wäinämöinen gripit båda hennes händer, såg på henne med sina underliga trollögon och sjöng:»

»Nu en visa skall jag sjunga,
Runor kväda med min tunga.
Se uppå mig, mänskoflicka,
Rakt i mina ögon blicka.
Glömma skall du allt som varit,
Glömma allt vad du erfarit,
Glömma dina barndomsdagar,
Glömma hemmets berg och hagar,
Glömma var du glädje funnit,

Glömma det din kärlek vunnit,
Alla minnen, glada, ömma,
Allting glömma, glömma, glömma!
Den till trollen sig begiver,
Uti trollens våld förbliver!»

Prinsessan förmådde ej vrida sina händer ur Wäinämöinens, ej vända sina ögon från hans. Hon måste se på honom, måste lyssna till trollrunan, som förhäxade henne, berövade henne minnet.

När Wäinämöinen tystnade och släppte hennes händer, tänkte hon inte mera på lyckospindeln. Hon kom inte ens ihåg att hon hade en sådan och kunde önska vad hon ville. Men hon hade inte heller någon önskan. Hon hade glömt att hon var prinsessan till Björkeberga, glömt kung Tulipan och Finn speleman. Hon visste ej annat än att hon alltid suttit i berget — ett troll bland de andra trollen.

XI.

Som man kokar får man supa.

Då kammartärnan kom in i prinsessans gemak för att kläda henne till hönspiga och inte fann henne där, gick hon ut för att söka henne. På borggården mötte hon Mataklunka, som kom med bister min dragande efter sig den stortjutande Sladderhans.

»Har madam Mataklunka sett prinsessan till Björkeberga?»

»Ja bevars, hon sitter på en bänk i rosenallén.»

Tärnan begav sig till rosenallén, men där fanns ingen prinsessa. Hon gick och letade i trädgård och park, ja till och med i ladugård och hönsgård, ty där skulle ju den blivande hönspigan

komma att vistas, men ingenstädes fann hon prinsessan. Hon frågade alla hon mötte, men ingen hade sett henne. Nu blev det ett sökande. »Hon har väl gömt sig i skogen», mente hovmästarinnan Kandelabra, »det vore likt den lilla odågan». Man sprang härs och tvärs i skog och mark, man hojtade och ropade. Det blev kväll, men prinsessan stod ej att finna.

Nu var man tvungen att tala om det för kungen. Kungen blev rasande:

»Tarantella, Mandolinata!» skrek han. »Tag genast reda på henne! Ställ till skallgång! Sänd ilbud åt alla väderstreck! Sätt automobiler och luftballonger i rörelse. Karameller och marmelader åt den som finner henne!» Det blev en uppståndelse. Allt vad liv och anda hade rusade åstad för att söka prinsessan. Kungen själv red ut på sin snabbaste häst. Han red till Tallbacka torp, tänkte att prinsessan möjligen hade sprungit dit. Men mor Hjälpagärna visste ingenting om prinsessan. Kungen glömde nästan den efterlängtade arvprinsen och beslöt att prinsessan ingalunda skulle bli hönspiga, om han finge henne

tillbaka. Men vad hjälpte det! Af prinsessan fanns ej ett spår. Båtar sändes ut i alla farvatten. Man sökte hela natten. Man sökte många dagar och nätter, men prinsessan till Björkeberga var och förblev borta.

«Trollen ha tagit henne», sade kungen djupt bedrövad till sin drottning. »Och nu ha vi ej Finn, som med sin trollflöjt kunde locka henne tillbaka till oss.»

»Sörj inte, kära Tulipan», sade drottningen. »Om trollen ha tagit henne, så är det ett bevis på att hon verkligen var ett trollbarn. Nu skall du få se att vi få en arvprins. Tänk på det!»

Hoppet om en arvprins tröstade kungen något. »Men aldrig glömmar jag ändå prinsessan» tänkte han. Han tog reda på vem som sist hade sett prinsessan, den måste ju också ha sett trollet, som tog henne. Han fick då veta att Sladderhans skvallrat om att prinsessan var en bortbyting. Kungen blev så förgrymmad häröver, att han lät spärra in Sladderhans i hungertornet och där skulle han få svälta ihjäl. Han var övertygad om att det var narrens fel att prinsessan försvann.

Så var det också. Ty det var Sladderhans, som hade spelat troll och narrat kungen att göra prinsessan till hönspiga. Han hade smugit sig in och gömt sig bakom sängen och gömt tändstickorna, så att kungen ej skulle upptäcka honom.

Så gick ett år. Det gick två. Men ingen arvprins kom. Kungens goda lynne var alldeles borta. Han var häftig och oresonlig och i synnerhet tålde han ej att se alla dem som varit på slottet under prinsessans av Björkeberga tid. Han förvisade dem allesamman. Mot drottningen var han inte heller snäll, utan förebrådde henne att ha tvingat honom att förvisa prinsessan.

»Ja, ja, det var nog mitt fel. Men varför skickade du bort Finn? Han hade nog skyddat prinsessan för trollen. Det var nog ett troll som var hos dig den natten. Du skickade bort Finn utan att fråga mig. Det var dumt.»

Det var sant. Kungen hade inte, såsom han vanligen brukade, rådfrågat sin drottning. Han hade i vredesmod förvisat Finn, utan att tänka på följderna och vilken stor nytta han hade haft av Finn. Han ångrade nu att han hade skickat

bort honom. Visst hade Finn varit dum, men man hade ju kunnat straffa honom på annat sätt. Många nätter låg kungen och grubblade, om inte prinsessan hade tagits ifrån honom för att han inte ville ha Finn till arvprins.

En natt, då han som vanligt låg vaken, mumlade han för sig själv: »Jag var dum, jag var dum!»

»Det var du visst, kära kung», hörde han plötsligt någon säga.

»Mirabilis Jalappa! Vem är du, som kommer hit och pratar mitt i natten?»

»Det är bara jag, Björkeberga hustomten, som vill ge dig ett gott råd i din bedrövelse», sade rösten, och nu upptäckte kungen en liten tomte, som stod på en stol bredvid sängen.

»Goda råd äro dyra», tyckte kungen. »Kan du skaffa till rätta prinsessan Rosavit, så skall du ha tack och hederlig vedergällning».

»Om du gör Tallbacka-prinsen till arvprins, så kommer prinsessan tillbaka», sade tomten.

»Gärna det», sade kungen, »men huru får jag reda på honom?»

»Det skall jag bestyra om», sade tomten. »Därför kom jag hit.» Med dessa ord försvann han.

Kungen låg vaken och undrade vad nu skulle komma. Och i ett nu stod mor Hjälpagärna vid sängen. »Kom i morgon vid soluppgången till mig och tag med dig ett lejdebrev till Finn, så får han det och kommer igen. Kungen hann inte ens säga tack, innan gumman var borta. Han steg ögonblickligen upp, ty natten var långt framskriden och snart skulle morgonen gry, skrev skyndsamt ett lejdebrev till Finn och begav sig i god tid på väg. Kungen hade flere gånger hört sig för om Tallbacka-folket hört något från Finn, men alltid fått nekande svar. »Nu hade mor Hjälpagärna säkert haft underrättelser», tänkte kungen, medan han vandrade genom parken och skogen. Han blev helt varm om hjärtat. När solens första strålar bröto fram, var kungen vid Tallbacka torp.

Inne i stugan satt torparfar med sin gumma vid morgonkaffet.

»Jag hade en underlig dröm i natt», sade mor Hjälpagärna. »Jag drömde att en liten tomte

kom till min säng och befallde mig att gå till kungen. Jag gick och sade till kungen att han i dag skulle komma till mig med lejdebrev till Finn, så skulle han få det.»

»Du blir väl sanndrömd nu igen», tyckte gubben. »Det är du alltid.»

»Den här gången är det omöjligt, min gubbe. Vi ha ju inte hört något från Finn sedan han begav sig bort och veta ej alls var gossen finnes.»

I detsamma knackade någon hårt på stugdörren och in steg kung Tulipan. Mor Hjälpagärna höll på att fälla koppen av förskäckelse. Men gubben nickade till henne gott förstånd.

»Guds fred, gott folk», sade kungen. Se här, mor Hjälpagärna, är lejdebrevet till Finn, som du bad mig hämta. Säg mig nu var han finnes, så vi kunna skicka det till honom?»

»Ursäkta herr kung», sade mor Hjälpagärna, men det där har Ers höga nåde visst drömt. Jag har ej hört något från Finn sedan han vandrade bort.»

»Det var besynnerligt», sade kungen. »Du var ju själv hos mig i natt. Jag var vaken, och har inte drömt». — — —

Mera hann ej kungen säga, ty i detsamma flög en duva in genom fönstret, satte sig på bordet framför mor Hjälpagärna och kuttrade och vände på halsen.

»Det är en brevduva», sade mor Hjälpagärna, »hon har ett brev under vingen.» Så var det. Mor Hjälpagärna löste brevet från duvans hals, vek upp det och läste:

»Vitvinge, skall föra lejdebrevet till Finn.»

»Där ha vi det!» sade kungen glad. »Visste jag inte att hjälpen fanns hos mor Hjälpagärna.»

Torparfar myste förnöjd och mor Hjälpagärna fäste kungens brev vid ett snöre kring Vitvinges hals.

»Flyg Vitvinge, flyg! Var snar! Bed Finn komma hem till mor och far!» sade mor Hjälpagärna. Duvan böjde sin hals, som ville hon säga: ja bevars, så lyfte hon vingarna och flög ut genom fönstret och syntes snart ej mer.

»Tack mor Hjälpagärna, du har gjort mig en stor tjänst», sade kungen.

»Tacka inte mig, herr kung, inte är det jag som har hjälpt dig.»

»Vem har då gjort det, om inte du.

»Det vet Vår Herre och inte jag», sade mor Hjälpagärna.

»Men Vår Herre har sina handtlangare i alla fall och du är nog en», tyckte kungen. »Därför tackar jag både honom och dig. Guds fred, gott folk. Skicka Finn till mig, så snart han kommer. Jag har något att säga Tallbacka-prinsen.»

Kungen gick.

»Nå mor, var du inte sanndrömd kanske», sade gubben till gumman.

»Drömmar som strömmar» sade mor Hjälpagärna. »Men kan man inte göra gott på annat sätt, så må man göra det i sömnen.»

»Du kan göra gott både vakande och sovande, du mor», tyckte torparfar. »Tacka du Gud för det.»

XII.

Tallbacka-prinsen.

När Finn begav sig hemifrån, visste han inte vart han skulle vända näsan. Han vandrade framåt med rask fart och gick i första hamn ombord på ett fartyg för att så fort som möjligt komma över gränsen. Pengar hade han inte, men han hjälpte till ombord, var han kunde, och så hade han sin trollflöjt. Så snart han började spela, samlades alla som voro lediga att höra på. Och sjöng han sedan, så blev det alltid sådana visor som passade för tillfället. Var och en fick höra just det som för honom var bäst eller roligast och betalade gärna en slant för att få höra mera. På så sätt hade han litet pengar, då han kom till

det främmande landet. Där var det svårare med visorna, ty folket förstod ej hans språk och han förstod ej deras. Men Finn var ej rådlös. Han tog tjänst som stalldräng på en stor egendom. Där lärde han sig det främmande språket, och nu gick det igen att spela och sjunga. Han blåste och sjöng, inte endast för gårdsfolket utan ock på lediga stunder ute i byn till bröllop, danser och begravningar. Folk undrade över att han alltid hade till hands just sådana ord och visor som behövdes, om det så skulle vara glatt eller sorgligt, högtidligt eller lustigt. De visste inte att det var trollflöjten, som ingav honom både musik och ord. En dag var det stor folkfest i parken, godsherrn hade ställt till den. Finn stod och sjöng på en sten, klädd i sin röda väst, de vita skjortärmarna och den svarta filthatten med en tuppfjäder instucken under bandet. En massa folk hade samlats omkring honom och han sjöng den ena visan efter den andra under jubel och handklappningar. En herre i hög hatt trängde sig fram genom folkskocken.

»Hör du där», sade han till Finn, »du har en

präktig röst och sjunger bra. Vem har lärt dig visorna?»

»Ingen», sade Finn och lyfte på hatten. »Jag kan dem bara annars.»

»Aha, du hittar på dem själv. Inte så illa, min gosse.»

»Inte hittar jag på dem, det är trollflöjten som — — —»

»Ha ha ha! Trollflöjten! Du tycks kunna skämta bra också. Hör på, vill du bli en riktig sångare? Inte en sådan, som får några slantar i hatten, utan en som sjunger i granna salar för fint folk och förtjänar guld högtals.

»Jag kan inte sjunga, om jag inte får spela», invände Finn.

»Naturligtvis får du spela så mycket du vill Och jag skall lära dig att sätta dina visor på papper, så att också andra kunna sjunga dem. På det viset blir du en stor man.»

Det var Finn med om. Men egendomsherrn blev ej gärna av med Finn; ty han var en duktig stalldräng och hygglig på allt sätt. Han spelade och sjöng aldrig vid dryckesgillen, och

började det vid danser och bröllop gå villt till, så stack Finn sin flöjt under armen och gick bort. Ingen kunde förmå honom att stanna.

Han fick nu i alla fall lov att resa med den fina herrn. Det blev ett flackande kring land och riken. Den fina herrn reste omkring med ett stort sällskap. Där fanns dem som dansade och sjöngo och gjorde alla möjliga konster. Finn fick sjunga för fina herrar och damer, och de klappade i händerna och kastade blommor till honom, så att han blev alldeles yr i huvudet. Men han trivdes inte ändå. Den fina herrn var inte heller alltid nöjd med Finn. Han ville att Finn inte bara skulle sjunga sina egna visor, utan alla möjliga andra. Men de visorna kunde flöjten aldrig spela och Finn lärde sig aldrig att sjunga dem. Med uppskrivningen av visorna gick det inte heller. Den fina herrn ville ha dem för att också andra av hans artister skulle kunna sjunga dem. Men han hann inte skriva medan Finn sjöng, och Finn kunde ej sina visor utantill; så snart han hade sjungit dem, voro de glömda. Den fina herrn blev ond och grälade på Finn. Han trodde inte

att det var trollflöjten som trollade fram visorna, han trodde att Finn inte ville lära visorna åt någon annan. Kamraterna voro också ledsna på Finn, för att han var så annorlunda än de och inte tyckte om detsamma som de. Finn tyckte inte heller om kamraterna. Han trivdes inte med det liv han måste föra och längtade att komma hem till Tallbacka och till prinsessan Rosavit. Han visste ju inte att hon var försvunnen.

En natt då Finn låg vaken och tänkte på hemlandet, stod plötsligt mor Hjälpagärna vid hans säng. »Finn», sade hon, »gå i morgon vid soluppgången till parken utom staden och sätt dig på en bänk vid springbrunnen. Du får bud från hemlandet.»

»Mor, mor!» ropade Finn och satte sig upp i sängen. Men mor Hjälpagärna var redan borta.

I daggryningen skyndade Finn till parken utanför staden och satte sig på en bänk vid springbrunnen. »Bud från hemmet, bud från hemmet!» sjöng det inom honom, och under väntan på vad som skulle komma började han blåsa. Trollflöjten trollade fram en underlig visa. Finn sjöng:

»Jag vill hem! Jag vill hem till mitt fädernehus,
till min stuga på tallbackens brant.
Jag vill hem! Jag vill lyssna till hemskogens sus,
där var ton är mig kär och bekant.

Du svala, som flyger med ilande fart
till ditt bo uti takåsens skygd.
O finge! O finge jag följa dig snart
till mitt hem, till min fädernebygd.

Jag vill vandra och gå över stätta och stig,
jag vill ro över skummande våg.
Varje tuva och sten stå och vänta på mig
och de locka min längtande håg.

Jag vill gå i min skog, där jag känner var gren,
mina furor, jag längtar till dem.
Jag vill sjunga för Sessan i rosenallén.
Jag vill hem! Jag vill hem! Jag vill hem!»

Finn tystnade. Han såg långt bort mot den uppgående solen. Då såg han en duva komma flygande. Hon slog sig ned på hans knä och han såg att hon hade med sig ett brev. Han läste brevet. Utanpå stod det: Lejdebrev för Finn, prinsen till Tallbacka. Inuti stod det: Kom hem!

och därunder: Tulipan den 117:nde. Vem var glad, om inte Finn. »Hem! Hem!» sade han högt. Han ville sända en hälsning till kungen. Men duvan var redan långt borta.

Redan följande morgon var Finn ombord på ett skepp, som seglade till hans hemland. De hade förlig vind. Snart fick han sätta foten på hembygdens mark. Han vandrade fram över stätta och stig och hälsade var tuva och sten, var fura och gran med jubel. Han spelade och sjöng vägen fram. Tidigt en morgon trädde han in i stugan på Tallbackens brant.

»Guds fred, far! Guds fred, mor!» hälsade Finn.

»Väl mött, väl mött!» svarade gubben och gumman på samma gång.

»Tack mor, för att du kom med bud från hemlandet.»

»Kom jag med bud — — —?»

»Det var nog den natten du drömde att du var hos Finn, mor», sade gubben och blinkade menande.

»Det var väl så», medgav gumman. »Gå nu till Björkeberga, Finn! Kungen var här och bad

dig komma till Björkeberga så fort som möjligt. Han har något att säga dig.»

»Än prinsessan då? Har inte hon frågat efter Finn speleman», sporde Finn.

Nu fick Finn veta, att det inte mera fanns någon prinsessa till Björkeberga. Han sade inte ett ord. Han gick ut ur stugan, ut i skogen och upp på berget, där han första gången hade sett Sessan. Samma berg, där han suttit och blåst och sjungit den natten hon hade gått vilse i skogen. Också nu var hon borta. Men nu var hon visst så långt borta, att hon inte kunde höra honom. Han började i alla fall blåsa. Det var hans enda tröst i bedrövelsen och bäst det var så sjöng han:

»Dudeli, dudeli, dudeli dej!
Sessa, prinsessa, var gömmer du dej?
Ha trollen dig tagit till bergaslotten?
Har näcken dig dragit till havets botten?
Ha tomtarna bundit dig?
Fjällkungen fångat dig?
Vänta! Jag tuktar nog tomtar och troll.
Finn har sin trollflöjt än i behåll.

Hör du, det ljuder, så bergena skalla!
Trollen jag bjuder: Bort med er alla!
Sessa, prinsessa, hör du mig ej?
Nu är du fri. Kom! Skynda till mej!
Dudeli, dudeli, dudeli dej.

XIII.

När rosorna dofta.

Prinsessan till Björkeberga satt i berget hos Wäinämöinen. Hon var bergtagen, men visste det inte själv. Hon visste inte om hon hade varit där en dag, ett år eller hundra år. Hon hade glömt att räkna och hade inte någon almanacka. Hon trodde att hon var ett troll bland de andra trollen. Hon sprang omkring i Fjällborgens många gångar och salar med en liten lykta i handen som de andra lyktgubbarna och tomtarna, sökte guld och ädla stenar i bergväggarna och hamrade och bröt tills hon fick fram de glänsande diamanterna. Då sprang hon med dem till Wäinämöinen, ty hon höll av gubben; hon visste ej huru

illa han hade gjort henne, då han berövat henne minnet. Varje afton började Wäinämöinen spela kantele och spelade hela natten och då öppnade sig berget och hon fick se den yttre världen, men hon brydde sig inte alls om den. Hon satt vid Wäinämöinens fötter och lyssnade till hans kantele och var nöjd. Då solens första stråle bröt fram, slöt sig berget åter. Och då brukade Wäinämöinen vanligen taga sig en lur.

En morgon, då gubben satt och sov och alla trollen redan hade sprungit åt olika håll, satt Rosavit ännu ensam kvar på trappan nedanför Wäinämöinens fötter. Då var det med ens som hade något ljust skymtat förbi henne och en röst viskade tätt vid hennes öra:

»Tag kantelen och skynda till östra gången, sätt dig där och vänta. Befriaren är nära.»

Rosavit förstod ej vad detta betydde, men hon kände att hon måste lyda befallningen. Hon lyfte försiktigt gubbens händer från kantelen, där de alltid vilade, också då han sov, tog kantelen och sprang genom gångar och valv, tills hon kom till den så kallade östra gången. Där satte hon sig

ned och väntade. »Befriaren är nära, befriaren, vad månne det vara för ett troll», tänkte den förtrollade prinsessan. Hon tittade uppåt bergets tak. Där var en ränna. Hon kunde genom den se en flik blå himmel. Hon blev underlig till mods. Då ljöd en ton! En till! Vad var detta? Dudeli, dudeli, dudeli dej! ljöd det. Hade hon inte hört detta förut? Nu hörde hon sång. Ord! »Sessa, prinsessa, hör du mig ej! Nu är du fri, kom, skynda till mej!» Hon vaknade som ur en dröm. »Finn! Finn! Det är Finn! Kom Finn och hjälp Sessan!» Men ingen Finn kom. Berget omslöt henne. Och nu tystnade flöjten. Men nu hade också prinsessans minne vaknat. Förtrollningen var bruten. Hon kom ihåg Lyckospindeln, tog den i sin hand och sade högt: »Lyckospindel lilla du, för mig till Björkeberga nu!» Nu hörde hon tomtarna komma. Hon kastade sig förskräckt mot bergväggen och slöt ögonen. Hon hoppades att en jordbävning skulle få berget att öppna sig. Men det blev ingen jordbävning. Någonting underligt hade i alla fall hänt. Hon kände en sval fläkt mot sin kind.

En ljuvlig, bekant doft spred sig omkring henne. »Rosor! Rosor!» Hon slog upp ögonen och fann sig sittande i rosenallén på en bänk, där hon sist hade suttit med Finn. Hon blev så glad att hon ögonblickligen började spela och sjunga:

»Prinsessan hon sitter i rosenallén
och spelar och sjunger i solens sken;
Rosorna dofta.
Var dröjer min glade speleman? Säj!
Kommer han inte och spelar för mej?
Kom ofta, kom ofta,
när rosorna dofta! —
Hon väntar i dag, som hon väntat i går.
Hon väntar väl ännu i tusen år.
Hon vet, hon vet — fast väntan är lång,
Finn spelman kommer nog åter en gång,
med låtar och visor och toner och sång,
när rosorna dofta.»

Och — Nej! Men se där kom han ju längs gången med ilande steg och hatten i nacken! — — —

Finn hade länge och väl suttit på berget och spelat och sjungit, så det givit genljud i berg och dal. Men denna gång sjöng han inte fram

någon prinsessa ur skogssnåren, som den gången han var pojke. »Hon är borta, borta, borta!» tänkte Finn, stack flöjten under armen och vandrade med tungt hjärta ned för berget, genom skogen och parken. Han måste ju gå till kungen. Men han brydde sig inte om någon kung i världen nu, då prinsessan inte mera fanns på Björkeberga. Men, vad nu! nådde ej några kanteletoner hans öron. Och nu hörde han sång — en välbekant stämma — — — »Kom ofta, kom ofta, när rosorna dofta.» — — — Prinsessan! Sessan! Han kunde inte misstaga sig. Hans fötter fingo vingar. Han ilade framåt — kom till rosenallén. Jo, där satt hon. Men var det hon? Det var inte en liten prinsessa i vit spetsklädning. Det var en ung tärna i blå kjol och rött livstycke. Nu får hon se honom, hon stiger upp och springer emot honom. De mötas. Jo, jo! det är hon! Det är hans prinsessa.

De stå och se på varandra.

»Finn!»

»Prinsessa! Du var då inte borta?»

»Visst var jag borta. Jag har varit på Ödebo-

Lyckobo, på Drömmarnas ö och sist satt jag i berget hos Wäinämöinen. Han hade förhäxat mig med en trollruna. Men du löste förtrollningen, och nu är jag här. Men du då Finn? Var har du varit?»

»Jag har varit långt bortom havet. Men en duva förde till mig kungens lejdebrev och då kom jag i flygande fläng, förstås. Jag trodde jag aldrig mera skulle få se Sessan, men så hörde jag dig sjunga och då så — — —! »Kom prinsessa, låt oss dansa ett litet tag!» De dansade hand i hand längs rosenallén och Finn sjöng:

»Och nu är jag glader, och nu vill jag sjunga,
Och nu vill jag skratta åt sorgerna tunga!
Och nu vill prinsessan med rosor jag kransa,
Och nu skall vi dansa för dudelidej!

Ja nu skall vi sorgen i björktoppen hänga,
Och nu skall vi sjunga och dansa och svänga!
Hurra! för konfekt, marmelader och memma!
Och nu är jag hemma för dudelidej!»

Och de dansade ej allena. Fram ur rosenhäckarna fladdrade små rosenalfer, bildande en

levande rosengirland kring prinsessan och Finn, där de dansade fram.

»Och nu skall prinsessan med rosor vi kransa,
Och nu skall vi dansa — — —»

sjöng det och klingade runt omkring.

Bäst det var stodo Finn och prinsessan mitt för kungen och drottningen. En småsven, som inte hade varit på Björkeberga under Finns och prinsessans tid, hade hört sången och sprungit med bud till kungen, att där var främmande folk, som förde oljud i rosenallén. Kungen och drottningen kommo lagom att möta de dansande, som stannade och böjde knä framför konungaparet.

»Förlåt pappa kung och mamma drottning, att jag sprang bort! Jag var då Lilladumma. Men nu har jag lärt mig älska arbete och vill gärna bli hönspiga, om jag får stanna på Björkeberga», sade prinsessan.

»Förlåt herr kung, att jag lät förleda mig att sjunga om arvprinsen. Jag vet att jag inte duger till prins. Men får jag bli stalldräng på Björkeberga, så är jag glad, för det förstår jag mig på.»

»Bra, bra! Stigen upp! Finn har jag väntat. Men, för tusis och blasis! Hur har du kommit hit, min kära prinsessa. Är det Tallbacka-prinsen som har trollat dig hit?»

»Så är det, pappa kung. Jag var bergtagen, och Finn har räddat mig.»

»Inte jag, utan trollflöjten», inföll Finn.

»Trollflöjten eller du, det kommer på ett ut. Du skall få en hederlig belöning. Vad vill du ha, pojke? Säg bara ifrån. Mirabilis Jalappa! Du skall få det, om det så vore min stortå eller halva riket.»

»Jag vill inte ha något annat än Rosavit till fru. Efter hon är hönspiga, så håller hon kanske till godo med en stalldräng.»

»Rosavit hönsepiga, vill du ha denne Finn stalledräng till man?» sporde kungen högtidligt.

»Om Rosavit skall ha en man, vill hon ha Finn och ingen ann!»

»Topp! Då är den saken klar. Men hönspiga kan inte Rosavit bli. Den platsen är nu upptagen av en annan, och henne kan jag ej köra bort för din skull. Du får allt lov att vara prin-

sessa till Björkeberga, och älskar du arbete, så kan du nog arbeta som prinsessa också. Och du Finn kan inte få bli min stalldräng. Jag har en präktig stalldräng och kan ej köra bort honom för din skull. Men du skall få en annan syssla. Du skall bli min arvprins, så sant jag heter Tulipan den 117:nde. Den platsen är ännu ledig i väntan på Tallbacka-prinsen.

»En arvprins kungen får minsann, när Rosavit sig tar en man. Nu har Rosavit tagit sig en man, och han skall bli arvprins och ingen ann! Det har trollflöjten sagt och bestämt, och trollflöjten har alltid rätt, det är klart som dagen det. Och efter prinsessan har tagit Tallbacka-prinsen till man, så är han arvprins och ingen ann! Låt mig omfamna dig, min son! Kom i mina armar min dotter! Drottning Veronika, pussa dina barn! Nu äro vi inte längre barnlösa. Tarantella, Mandolinata! Nu skall det bli bröllop i rivande rappet. Och ett nytt slott skänker jag unga paret till bröllopsgåva. Arvprinsen får bestämma platsen var det skall stå och prinsessan vad det skall heta.

»Då bestämmer jag att det skall stå på berget där jag stod, då jag första gången såg Sessan», sade Finn.

»Och jag bestämmer att slottet skall heta Lyckobo, och där skola vi leva och arbeta icke blott för vår, utan också för andras lycka. Det har drottning Aga-Frida lärt mig», sade prinsessan.

»Ske alltså», sade kungen, »och nu gå vi upp till Björkeberga slott och ställa till kalas.

»Hovmästare! Karameller och marmelader! Skaffa fram pomril!

Det blev fest och kalas och glädje och gamman på slottet Björkeberga.

XIV.

Tomtens hemlighet.

När slottet Lyckobo var färdigt, stod Tallbackaprinsens och prinsessans till Björkeberga bröllop med pomp och ståt. Kungen hade benådat dem han efter prinsessans försvinnande hade förvisat. De kommo allesamman till bröllopet, gratulerade prinsen och prinsessan, bugade och komplimenterade, nego och skeno av underdånighet och belåtenhet.

»Men var är Sladderhans?» frågade slutligen prinsessan. »Jag ser inte honom.»

»Sladderhans pratade huvudet av sig», sade kungen. »Han är död.»

»Inte är jag död», lät nu en ynklig röst höra sig ur hopen, och fram kom Sladderhans stapplande och svag, med böjd rygg, snövitt hår, mager och tärd. Kungen stirrade på honom häpen och förvånad.

»Förlåt herr kung att jag lever», stammade narren. »Jag kunde inte dö, fast jag satt i hungertornet. Min stund var inte ännu kommen. En liten tomte försåg mig var natt med en skål gröt. Jag måste leva för att få förlåtelse av alla dem jag varit elak emot. Förlåt Finn! Förlåt prinsessa! Förlåten, alla människor, den dumma, elaka pratmakaren Sladderhans. Jag har förtjänat det straff jag fick».

»Det är du som måste förlåta oss, Sladderhans. Hade vi varit snälla mot dig, så hade också du varit snäll. Men vi ha alla retat dig, skrattat åt dig, föraktat dig. Jag mest av alla. Jag var elak, högmodig, grym mot dig. Jag, som var lycklig, hade bort försöka att göra ditt stackars liv lyckligare. Men jag var en bortskämd, tanklös, hårdhjärtad varelse. Förlåt mig Sladderhans! Jag skall nu bli snäll mot dig.» Prinsessan böjde sig ned,

tog narrens ansikte mellan båda sina händer, böjde det uppåt och kysste honom mitt på hans sneda mun.

I samma stund föll dvärgen framstupa til golvet. Folk sprang till för att lyfta upp honom, men de fingo endast hans tomma narrkåpa i händerna. Fram därur hade krupit en liten, nätt tomte i grå kolt och röd toppmössa.

»Vad betyder det här?» frågade prinsessan. »Var är Sladderhans?»

»Det finns inte mera någon Sladderhans», sade tomten. »Jag var Sladderhans, men jag är nu tomten Tussilago. Saken är den, att jag har varit förhäxad. Men nu har prinsessan till Björkeberga löst förtrollningen. Mig själv till straff och andra till varnagel skall jag berätta varför jag blev förhäxad: Jag och många tomtar voro i rörelse den natten prinsessan till Björkeberga dog och den andra prinsessan lades i hennes vagga, ty också hon var prinsessa. Nu är det så, att vi tomtar få vara med och se allt möjligt, som sker i slott och koja, fast människorna inte se oss. Men vi få aldrig för någon berätta det vi se och höra.

Skvallrar någon, så blir han hårt straffad. Men det var just det jag gjorde. Jag var god vän med drottningens tama skata, som flög ut och in på slottet Björkeberga. Hon berättade huru livmedikusen Valerianus hade botat den dödssjuka prinsessan med varma krus. Då kunde jag inte tiga, utan talade om för henne huru det kom sig till att prinsessan var så frisk med ens. Det var naturligtvis under tysthetslöfte. Det fingo de andra tomtarna genast reda på. De litade ej på skatans tystlåtenhet, utan trollade henne fast i en enrisbuske och där åt Mickel Räf upp henne. Jag blev till straff förvandlad till en vanskaplig dvärg och skulle så förbli, till dess prinsessan till Björkeberga med en kyss skulle återgiva mig min rätta skapnad. Men detta skulle ske, först då jag ångrat och bättrat mig. Då jag i en källa såg huru ful jag var, tänkte jag att prinsessan nog aldrig skulle vilja kyssa mig. Jag ville i alla fall försöka och blev hovnarr på Björkeberga. Alla mina dumheter och tilltag här känna ni till. Det var mitt fel att Finn blev förvisad och att prinsessan försvann. Jag var trollet, som om natten talade med

kungen. Jag ursäktar mig icke, men jag vill blott säga, att allt gick ut på att vinna prinsessans bevågenhet. Det misslyckades, det blev i stället sorg och elände, och jag blev förpassad till hungertornet. Först där lärde jag mig förstå orsaken. Jag hade endast tänkt på kyssen, som skulle bryta förtrollningen och inte på villkoret: att jag skulle ångra och bättra mig. När jag hade insett detta, var min enda önskan att gottgöra allt det onda jag hade gjort. Jag bad den lilla tomten, som hämtade gröten, gå till kungen och övertala honom att göra Finn till arvprins. Jag var övertygad om att Finn nog skulle trolla fram prinsessan. Tomten visste nog sedan vem han talade vid för att få lejdebrevet till Finn. Ja, nu har jag inte att säga något vidare. I dag morse skymtade en vit gestalt utanför torngluggen och jag hörde en röst säga: »Det är bröllop i dag på Björkeberga. Gå ned. Dörren är öppen. Kungen har förlåtit dig.» Det lät jag inte säga mig två gånger. Här är jag nu. Har kungen verkligen förlåtit mig?»

»Marmelader och karameller! Du är en heders-

tomte. Jag har ingenting att förlåta. Du har ställt allting till rätta igen. En belöning skall du få. Vad vill du ha?»

»Belöna hellre den, som sände tomten till mig med gröt, så att jag kunde leva och gottgöra min skuld. Det var nog mor Hjälpagärna det.»

»Tyst, tomte», sade mor Hjälpagärna. Men det hjälpte ej. Hon måste fram och stå till svars för kungen.

»Förlåt herr kung», sade hon, »om jag uppehöll livet för den du hade dömt till döden. Jag fick i drömmen befallning att varje afton ställa resten av vår aftongröt i en skål utanför stugdörren för att förhjälpa en stackars syndare till förlåtelse, sades det. Det gjorde jag så gärna. Varje morgon stod skålen tom på sin plats. Aldrig vet jag vem som hämtade den. Det gjorde visst tomten, som försåg den stackars dvärgen med mat».

»Det var för väl, mor Hjälpagärna, att du hörsammade befallningen. Jag har många gånger ångrat att jag straffade honom så hårt. Jag visste inte att han levde.»

»Ja, ja! Det är för väl att Vår Herre har

handtlangare här på jorden, som ställa till rätta vad vi människobarn göra på tok. Här borde nog andra än Sladderhans bekänna sina synder. Jag har mycket på min räkning jag», sade geheimerådet.

»Jag med, jag med!» instämde Kandelabra, Mataklunka och flere andra.

»Nej, det här blir alldeles för många syndabekännelser under brölloppsfröjden. Om det kommer till kritan, så har också jag ett och annat på mitt samvete. Men Tarantella, Mandolinata! Det här är en bröllopsdag och inte en domedag. Hovmästare, hämta pomril! Vi skall dricka tomten Tussilagos och alla ångerfulla syndares skål och förlåta och älska varandra. »Skål Tussilago! Du skall ha din belöning. En kung står vid sitt ord. Vad vill du ha! Sjung ut!»

»Fråga prinsessan», sade tomten, »om jag får bli hustomte på Lyckobo. Det är det bästa jag kan önska mig.»

»Visst får du det, kära Tussilago, och gröt skall du få var enda kväll. Och du, mor Hjälpagärna. Jag har också någonting att säga dig:

Då jag låg vaken i natt och tänkte på huru lycklig jag var, kom en ljus gestalt svävande fram till min bädd, böjde sig ned över mig och sade: 'Barn, giv Lyckospindeln åt mor Hjälpagärna. Mänskobarnen förstå inte att använda den. De äro antingen självviska, maktlystna, dåraktiga eller tanklösa och oförståndiga. Men mor Hjälpagärna är ett Guds redskap på jorden, hon skall använda Lyckospindeln till det som är verkligt lyckobringande. Giv den därför till henne! Du är mor Hjälpagärna skyldig mycken tack.' Den ljusa skepnaden försvann. Se här mor Hjälpagärna är Lyckospindeln.» Prinsessan lade den i gummans hand. »Som Gud vill», sade mor Hjälpagärna.

»Ja nu är allt klappat och klart» sade tomten, »och jag kan lugnt försvinna till Lyckobo slott: Tomtar bruka varken visa sig för folk eller prata och jag skall inte heller låta höra av mig oftare än jag behövs. Men ni veta i alla fall att Lyckobo har en tomte, en lyckotomte, hoppas jag. Adjö med er allesamman!»

»Vänta litet», sade nu drottningen. »Du vet väl du vem prinsessan till Björkeberga är,

efter hon inte är vårt eget barn, och varifrån hon kom?»

»Det vet jag visst», sade tomten, »men nu har jag äntligen lärt mig att hålla tand för tunga.»

»Rätt så», sade kungen. »Prinsessan är vår älskade Rosavit, vår egen prinsessa till Björkeberga och mer behöva vi inte veta. Och nu till dans! Spelen upp, musikanter!»

Tomten kilade ut. Ceremonimästaren Arabeskenhjälm ordnade paren. Musiken spelade och alla tågade in i danssalen par om par: Kung Tulipan dansade med drottning Veronika, Tallbacka-prinsen med prinsessan till Björkeberga, geheimerådet Valerianus med överhovmästarinnan Kandelabra, apotekaren Vaselin med syster Asperina, herr Frikadell med hovfröken Bramaputra, Kanadera med Stavabra, Minesota med Mataklunka och så en hel rad med tärnor och svenner och hovfolk. Ute på gården dansade stalldrängen med hönspigan och köksan med kocken och hela kökspersonalen, och i rosenallén dansade älvor och rosenalfer. Det dansades hela natten och ända till ljusan dag, och de skulle väl hålla

på att dansa ännu, om inte prinsen och prinsessan hade längtat hem till slottet Lyckobo. Där bo de och leva ännu i denna dag, så vitt jag vet. Var Björkeberga, Lyckobo, Kristallviken och Drömmarnas ö med den gamla kungsgården ligga? — Ja, det är tomtarnas hemlighet.

INNEHÅLL:

Sid.

Signe vill skriva en saga 3
Sagotrollen komma till Signe 11

Prinsessan till Björkeberga.

I. Vad tomtarna sågo 29
II. Mor Hjälpagärna 42
III. Prinsessan och pojken 50
IV. Trollflöjten 80
V. Prinsessan får en kantele 101
VI. Adjö Sessan 112
VII. Trollbarnet 125
VIII. Ödebo — Lyckobo 138
IX. Lyckospindeln 155
X. Drömmarnas ö 162
XI. Som man kokar får man supa 180
XII. Tallbacka-prinsen 193
XIII. När rosorna dofta 202
XIV. Tomtens hemlighet 214

Sv. barnl. 3,

Stadius

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 102 1435